

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ศิริประภา พงษ์ทิกุล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีงบประมาณ 2561

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

The Development of Learning Activities to Enhance Teacher Spirituality
of Pre-service Teachers in Early Childhood Education,
Faculty of Education, Burapha University

SIRAPRAPA PHRUTTIKUL

DEPARTMENT OF LEARNING MANAGEMENT, FACULTY OF EDUCATION,
BURAPHA UNIVERSITY, THAILAND

ศิริประภา พงุทธิกุล: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็น
ครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
(The Development of Learning Activities to Enhance Teacher Spirituality of
Pre-service Teachers in Early Childhood Education, Faculty of Education,
Burapha University), 128 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (2) ศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนาแบ่งเป็น 8 ระยะ ได้แก่ การศึกษาแนวคิดพื้นฐาน การสร้างกรอบแนวคิด การตรวจสอบคุณภาพของกรอบแนวคิด การสร้างคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การปรับปรุงคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดลองใช้ และการนำเสนอ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน กลุ่มเป้าหมายคือนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ซึ่งเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีโครงสร้างประกอบด้วย (1) ปรัชญา ได้แก่ การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (2) หลักการ ได้แก่ ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในบริบทจริง มีกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน สร้างความหมายผ่านการสะท้อนความคิดตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ ช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (3) วัตถุประสงค์ คือ การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น (4) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่สี่ (5) ระยะเวลารวม 1 ภาคการศึกษา (6) กระบวนการจัดกิจกรรม ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน ขั้นสรุปและประเมินผล (7) สื่อการเรียนรู้ (8) การประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น และ (9) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2. ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่ากลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสามารถจำแนกนิสิตที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27

KEY WORD: TEACHER SPIRITUALITY/ LEARNING ACTIVITIES/ PRE-SERVICE TEACHERS/

EARLY CHILDHOOD EDUCATION

SIRAPRAPA PHRUTTIKUL: THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES TO ENHANCE
TEACHER SPIRITUALITY OF PRE-SERVICE TEACHERS IN EARLY CHILDHOOD
EDUCATION, FACULTY OF EDUCATION, BURAPHA UNIVERSITY, 128 pp.

The purposes of this research were 1) to develop learning activities for enhancing teacher spirituality and competency of pre-service teachers in early childhood education and 2) to study the effects of teacher spirituality and competency of pre-service teachers in early childhood education after the implementing. The research and development procedure was divided into 8 phases which comprised: the fundamental conceptual study; the conceptual framework construction; the quality assessment of the conceptual framework; the handbook and research tools construction; the quality assessment of the handbook and research tools; the handbook and research tools improvement; the experimentation; and the presentation; and it lasted for 12 months. The target group is the 55 fourth year students majoring in the Early Childhood Education Program of the Faculty of Education, Burapha University in 2016 academic year. The research instruments was teacher spirituality and competency assessment forms using rubrics, the data analyzed by converting average points to five-scale rating, and all teacher spirituality and competency must achieve at least 'good' score point. The research findings were as follows:

1. The learning activities consisted of (1) philosophy: which were the experiential education; competency-based education; and constructivism, (2) principle: which were experience an active learning in actual social context; established learning outcome to achieve expected standards; reflective thinking from concrete experiences to give a new meaning in views of practitioners; using scaffolding to push highest level of competency, (3) the purpose which was to enhance teacher spirituality and competency of pre-service teachers in early childhood education, (4) the target group was the fourth year students majoring in the early childhood education program, (5) the duration was 1 semester, (6) the process procedure was divided into 4 phases

which comprised: preparation; action; presentation and share; conclusion and assessment, (7) instructional media, (8) assessment was teacher spirituality and competency assessment forms, and (9) suggestions for implementation.

2. In terms of enhancing the teacher spirituality and competency to early childhood education students, it is found that 55 out of 55 students, 100%, passed an evaluation. In addition, 51 students, 92.73%, have the teacher spirituality and competency at an excellent level, 4 students, 7.27%, have the teacher spirituality and competency at a very good level.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยกำลังสนับสนุน กำลังใจจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่พิจารณาให้ทุนสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร. เวชฤทธิ์ อักษรภัทรขจร ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อเสนอแนะและเป็นพี่ปรึกษาโครงการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจพิจารณาและปรับแก้ให้รายงานการวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้มอบความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาในการตรวจพิจารณาเครื่องมือการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ รองศาสตราจารย์.ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู อาจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม อาจารย์ ดร.วรวิมล เพ็งพันธ์ อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ จารุชัยนิวัฒน์ อธิราญรักษ์ อาจารย์กรรณิการ์ บารมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ และ อาจารย์ ดร.หฤทัย อนุสรราชกิจ

ขอขอบคุณนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาศาสนา มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2560 ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ที่ได้มอบเรื่องราวและการฉายแสงแห่งจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตทั้ง 55 คน ทำให้ครูได้เรียนรู้ พัฒนาตนเองในฐานะอาจารย์ที่ต้องหล่อหลอมจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยมากกว่าประสบการณ์ครั้งใดที่เคยผ่านมา ครูจะนำคุณูปการที่ได้จากนิสิตที่รักทุกคนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวงการการศึกษายิ่งขึ้นต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสนา คณศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ได้ร่วมกันดำเนินโครงการการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู : การศึกษาศาสนา ซึ่งป็นโครงการร่วมใหญ่ของการวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ คอยอยู่เคียงข้าง เป็นแรงใจที่ดีที่สุด ทำให้ผู้วิจัยเติบโตทางการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อความเข้าใจที่ยิ่งใหญ่ในความเป็นครู ผู้วิจัยซาบซึ้งใจในน้ำใจของทุกท่านอย่างที่สุดที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในโครงการวิจัยนี้

ศิริประภา พงษ์ทิกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
3. คำถามการวิจัย.....	6
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	6
5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
6. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ตอนที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ	
เสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู.....	13
1. การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน.....	13
2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	19
3. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง.....	24
ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูและ	
สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย.....	27
1. จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย.....	27
2. สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย.....	33
2.1 คุณลักษณะครูดีที่พึงประสงค์.....	33
2.2 มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา.....	35

บทที่	หน้า
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)	
2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21.....	40
2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปทุมวัย.....	44
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ตอนที่ 1 การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ (R1 D1).....	56
1. ระยะเวลาวิจัย R1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	56
2. ระยะเวลาพัฒนา D1 การสร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้.....	57
ตอนที่ 2 การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 2 การสร้างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (R2 D2).....	59
3. ระยะเวลาวิจัย R2 การตรวจสอบคุณภาพต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้.....	59
4. ระยะเวลาพัฒนา D2 การปรับปรุงกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้.....	62
ตอนที่ 3 การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (R3 D3).....	70
5. ระยะเวลาวิจัย R3 การตรวจสอบคุณภาพต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้.....	70
6. ระยะเวลาพัฒนา D3 การปรับปรุงและนำเสนอเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนทดลองใช้.....	75
ตอนที่ 4 การวิจัยและการพัฒนาระยะที่ 4 ได้แก่ การทดลองใช้และนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์ (R4 D4).....	76
7. ระยะเวลาวิจัย R4 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้.....	76
8. ระยะเวลาพัฒนา D4 การปรับปรุงและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้.....	78
4 ผลการวิจัย.....	79
1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย.....	79
1.1 ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปทุมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	80

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย: (ต่อ)	
1.2 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์.....	81
ตอนที่ 2 ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม.....	89
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	91
สรุปผลการวิจัย.....	93
อภิปรายผล.....	95
ข้อเสนอแนะ.....	98
รายการอ้างอิง.....	100
ภาคผนวก.....	107
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	108
ภาคผนวก ข. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง จิตวิญญาณความเป็นครู ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย.....	110
ภาคผนวก ค. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ครูผู้กล้า” ในชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู.....	114
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้.....	63
3.2 โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	66
3.3 โครงสร้างของแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ของครูปทุมวัย.....	68
3.4 ผลการวิพากษ์ต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ในระยะการวิจัย R3	74
4.1 ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปทุมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ	80
4.2 โครงสร้างที่มาของเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง จิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชา การศึกษาศึกษาปทุมวัย.....	85
4.3 โครงสร้างคุณลักษณะและตัวบ่งชี้ของแบบประเมิน.....	87
4.4 ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตที่เข้าร่วม กิจกรรม.....	90

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิต วิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.....	10
3.1	กรอบแนวคิดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ฯ	55
3.2	ต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ระยะการพัฒนา D1.....	58
3.3	กรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ระยะการพัฒนา D2.....	65
4.1	ตัวอย่างนิทรรศการการเล่นตามรอยพ่อ.....	85
4.2	ตัวอย่างนิทรรศการการเล่นตามรอยพ่อ.....	85
4.3	ตัวอย่างบอร์ดนิทรรศการการเล่นตามรอยพ่อ.....	85
4.4	หนังสือนิทานที่นิสิตเป็นผู้แต่งและจัดทำขึ้น.....	85

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ สังคมจึงคาดหวังให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพ กล่าวคือ มีความรอบรู้ มีความสามารถในการสอน รักในอาชีพ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งนี้จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่ง เพราะส่งผลให้ครูปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจ เกิดความรัก ศรัทธาและยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ มุ่งมั่น ททุ่มเทในการทำงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่ ดูแลและหวังดีต่อศิษย์ (วัลนิกา ฉลากบาง, 2559, หน้า 123) วิชาชีพครูถือเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศชาติ ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครูร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครูที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู จึงจะสามารถส่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล

การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูจึงไม่ได้มุ่งพัฒนาเพียงความรู้ในเนื้อหา ความสามารถในการวิธีการสอนเท่านั้น แต่ต้องเสริมสร้างด้านจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดให้จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะหนึ่งของความเป็นครูตามเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2557, หน้า 16-19) นอกจากนี้ คุรุสภาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูทุกสาขาวิชาเอกในลักษณะภาพรวมด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และกำหนดให้มาตรฐานการผลิตด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้กำหนดมาตรฐานข้อ 5.4 การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และมีเกณฑ์การรับรองข้อ 2.8 (2) มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร และ (3) มีคู่มือการประเมินผลและสมุดบันทึกหรือระเบียบรายงานผลตามมาตรฐาน รวมทั้งมาตรฐานบัณฑิต ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู กำหนดเกณฑ์การรับรองของวิชาชีพครู ข้อ 1) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปีละไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่มีกำหนดแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบทสาขาวิชา รวมทั้งสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม

การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูนับเป็นคุณลักษณะที่ต้องใช้เวลาในการหล่อหลอมเป็นการเฉพาะ ดังเช่นผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู:

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” โดยธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง, ดุษฎี โยเหลา, ปกรณ์ สิงห์สุริยา, และ นิยะดา จิตต์จรัส (2555, หน้า 56) พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูมีพัฒนาการจำแนกได้ 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงระยะการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีเหตุเสริมสร้าง 5 ประการ ได้แก่ การมีตัวแบบ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู ประสบการณ์ชีวิตที่ยากลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 2) ช่วงระยะการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วยความตระหนักรู้ในความเป็นครู การปฏิบัติตนอยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและความเมตตา 3) ช่วงระยะการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีเหตุปัจจัยที่ช่วยค้ำจุน 4 ประการ ได้แก่ ความสุข ความภาคภูมิใจ ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์และความศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน

สถาบันการผลิตบัณฑิตวิชาชีพรูจึงต้องคำนึงถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนานิสิตสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในลักษณะการบูรณาการ แต่จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ 3 ประการ คือ 1) ครุสภายังไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู 2) ครุสภายังไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความแตกต่างไปจากครูในสาขาวิชาอื่น ซึ่งย่อมต้องการรูปแบบที่แตกต่างกันไป และ 3) การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะที่ต้องใช้เวลาในการหล่อหลอมเป็นการเฉพาะ ส่งผลให้สถาบันการผลิตบัณฑิตวิชาชีพรูของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งย่อมมีกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูปฐมวัยแตกต่างกันไปทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาดังกล่าว มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพรูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถให้ความหมายคำว่า “จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย” หมายถึง เจตนารมณ์ หัวใจของบุคคลในวิชาชีพครูปฐมวัยที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 2) มีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก 3) มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักเด็ก โดยสะท้อนจากการดูแลและให้การศึกษาด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญไม่ใช่การมุ่งสอนเนื้อหา 4) มีหัวใจที่

เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักในวิชาชีพ โดยสะท้อนจากความมุ่งมั่นตั้งใจ ศรัทธาในวิชาชีพ และ 5) มีจิตในการพัฒนา อุทิศตนสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

จากการศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงานในบริบทจริงของบัณฑิตและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 10 ท่านจากสถาบันการผลิตบัณฑิตครูที่หลากหลายและหน่วยผู้ใช้บัณฑิต พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งแตกต่างไปจากการสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูในสาขาวิชาอื่นๆ คือ สถาบันผลิตครูส่วนใหญ่สามารถพัฒนานิสิตที่จะไปเป็นครูปฐมวัยให้มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่สอดคล้องกับปรัชญา หลักการทางการศึกษาปฐมวัย และเหมาะสมกับธรรมชาติพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาต้องไปปฏิบัติงานเป็นครูปฐมวัยในบริบทจริง สถานการณ์ที่พบคือการต้องยืนหยัดกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตามปรัชญาและหลักการที่ถูกต้องท่ามกลางแรงกดดันจากผู้ปกครองและสังคมที่ยังคงเห็นความสำคัญของการเร่งเรียนเขียนอ่าน ไม่เข้าใจคุณค่าของการเตรียมความพร้อมผ่านกิจกรรมที่ลงมือกระทำและการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมซึ่งเป็นการปูพื้นฐานชีวิตของมนุษย์ทุกด้านในกายภาพหน้า (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2560, หน้า 18-20) ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย 2 ด้าน ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเฉพาะสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ 1) การตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น และ 2) การมีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก

นอกจากนี้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะมุ่งพัฒนามาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครูแล้ว การออกแบบกิจกรรมได้ยึดแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการเพื่อให้นิสิตมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยบางด้านที่สอดคล้องกับความต้องการและเป็นกิจกรรมเสริมที่สามารถพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นบางด้านให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้นอีกด้วย จากการคัดสรรประเด็นต่างๆ พบว่าสามารถบูรณาการมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) และนอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 ยังได้เน้นการพัฒนาในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้น จึงควรมีการบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในยุคศตวรรษที่ 21 อีกทั้งการบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยเพื่อส่งผลให้การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นมีความเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตให้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยตาม มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ (Experiential education) ปรัชญาการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education) และ แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็น ครูปฐมวัยและมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและ สร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคมต่อไป

การศึกษาแบบประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม เป้าหมายโดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้อีก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียน ย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกันจนกระทั่งผู้เรียน สามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่างๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิด หรือ สมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ต่อไป (ทิตินา แคมมณี, 2545) ซึ่ง การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ได้ถูกประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เช่น ผล ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพและ ป้องกันการเจ็บป่วยเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนีตรัง ผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีการพัฒนามากกว่ากลุ่มควบคุม (ดวงแ ขรไทย, นิตยา ชีพประสพ, และ สร้อยสุวรรณ พลสังข์, 2560) นอกจากนี้ผลการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราช ภัฏ พบว่า สามารถพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ที่ผลการนำไปใช้สามารถพัฒนา ให้นักศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ (กิตติคม ดาวิรัตน์, 2553) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ จะเป็นแนวคิดหนึ่ง ที่จะสามารถประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษา ปฐมวัยในการศึกษาครั้งนี้

การเรียนรู้แบบสมรรถนะเป็นฐาน คือวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่มักใช้การเรียนรู้เกี่ยวกับ ทักษะที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการเรียนรู้เชิงนามธรรม ซึ่งสมรรถนะหมายถึงกลุ่มของคุณลักษณะเชิง พฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะ ส่วนบุคคล (Other Characteristics) ของบุคคลที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ (Boam and Sparrow, 1992) ดังนั้น ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะจะ เป็นการกำหนดผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่เรียกว่า สมรรถนะหรือภาระงาน ที่คาดหวัง ว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ ส่งผลให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตาม สมรรถนะที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน สามารถให้เวลาผู้เรียนแต่ละคนปรับปรุงงานให้ได้ตามเกณฑ์จาก

การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ นอกจากนี้ จากข้อมูลการศึกษาวิจัยพบว่าการเรียนรู้แบบสมรรถนะเป็นฐานสามารถนำไปใช้พัฒนาหลักสูตร รูปแบบกิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แนวทางหนึ่ง ดังตัวอย่างเช่น ผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ด้านการประเมินบริบท พบว่า หัวข้อเรื่องฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม ด้านการประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพเหมาะสมและมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทุกองค์ประกอบ ผลการทดลองใช้หลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ของคะแนนภาคทฤษฎีเฉลี่ยร้อยละ 80/80 (E1/E2) ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80/80 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าแนวทางการเรียนรู้แบบสมรรถนะเป็นฐานสามารถนำมาประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษาปฐมวัยในการศึกษาคครั้งนี้

การเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คือ การสร้างความรู้โดยผู้เรียนนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง โดยที่แต่ละบุคคลนำประสบการณ์เดิม หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีมาก่อน มาสร้างเป็นความรู้ ความเข้าใจที่มีความหมายของตนเองเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกัน เพราะมีประสบการณ์ หรือ ความรู้ความเข้าใจเดิมที่แตกต่างกัน ดังนั้น จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง (Duffy and Cunningham, 1996) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ถูกประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น การพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา รายวิชา ส32103 สังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย พบว่า สามารถพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี (ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์ และ นิลมณี พัทธ์, 2556) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จะเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะสามารถประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษาปฐมวัยในการศึกษาคครั้งนี้

จากหลักการและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยด้านความกล้าหาญทางวิชาการและด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย รวมทั้งการเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ด้านคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของครูในยุคศตวรรษที่ 21 และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยสำหรับนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้แก่สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาปฐมวัยในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาและสมรรถนะที่จำเป็นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อนิสิตสำเร็จการศึกษาจะสามารถประกอบวิชาชีพครูอย่างผู้มีจิต วิญญาณความเป็นครูปฐมวัยในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

คำถามการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะ องค์ประกอบ ขั้นตอน ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรค
2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดการศึกษาแบบประสบการณ์ (Experiential education) การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education) และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ได้เข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ อย่างไร และผ่านตามเกณฑ์สมรรถนะที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - 1.1) ตัวแปรจัดกระทำคือกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดการศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 - 1.2) ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 1.2.1) จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย ได้แก่ ความกล้าหาญทางวิชาการ และ ความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย

1.2.2) สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และการมีอารมณ์ขันในการทำงาน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษาปฐมวัยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การประเมินผล ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 55 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

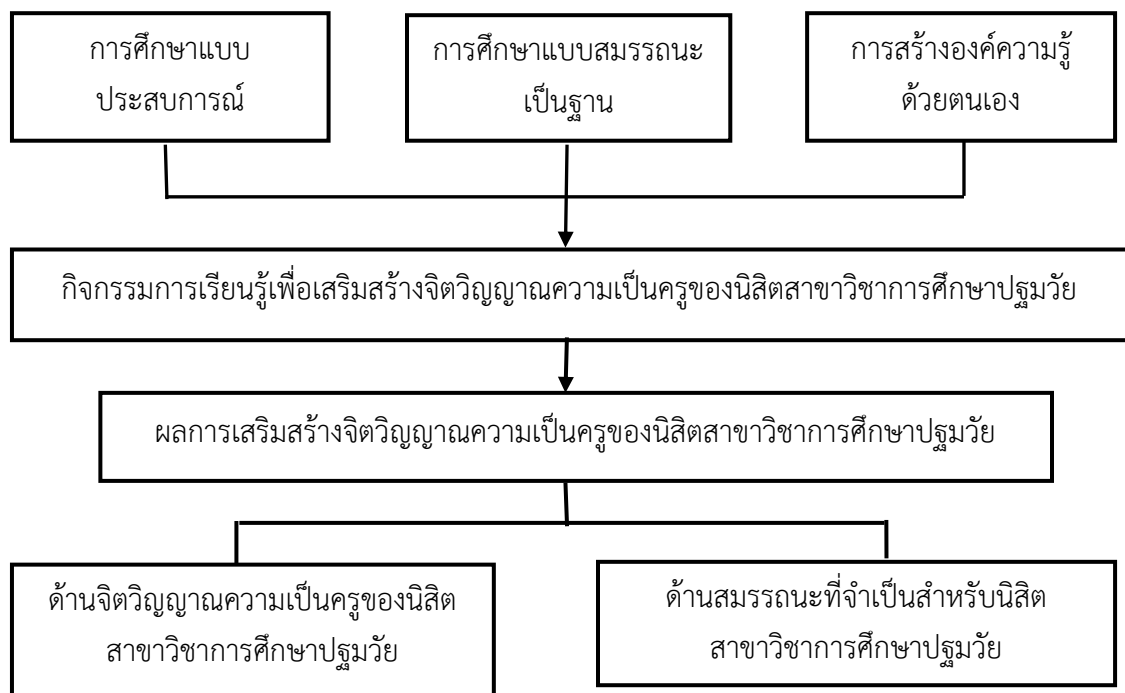
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	หมายถึง	กระบวนการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สร้างต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอกสารประกอบ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือประเมินจิตวิญญาณความเป็นครู 5) ตรวจสอบคุณภาพของคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การปรับปรุงแก้ไขคู่มือและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ และ 8) การปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์
กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	หมายถึง	การดำเนินการและการปฏิบัติต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการแนวคิดการศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดทำเป็นเอกสารที่มีโครงสร้างประกอบด้วย ปรश्ญา หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การประเมินผล

จิตวิญญาณความเป็นครู ของนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย	หมายถึง	ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ซึ่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมจะนำไปใช้เพื่อให้ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเกิดการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและเกณฑ์สมรรถนะที่กำหนดไว้
	หมายถึง	เจตนารมณ์ หัวใจของบุคคลในวิชาชีพครูปฐมวัยที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 2) มีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก 3) มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักเด็ก 4) มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักในวิชาชีพ และ 5) มีจิตในการพัฒนา อุทิศตนสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 2) มีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก
แบบประเมินจิตวิญญาณ ความเป็นครูและสมรรถนะ ที่จำเป็นของนิสิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย	หมายถึง	เครื่องมือที่ใช้ประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีลักษณะเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) มีโครงสร้างประกอบด้วย 1) ด้านจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย 2) คุณลักษณะ ได้แก่ ความกล้าหาญทางวิชาการและความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย 2) ด้านสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยคัดสรรมา 5 คุณลักษณะ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ การมีอารมณ์ขันในการทำงาน สรุปรวม 7 คุณลักษณะซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้ 4 รายการในแต่ละคุณลักษณะ ดังนั้น รวมตัวบ่งชี้ได้ทั้งหมด

		28 รายการ คำนวณโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ
เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น	หมายถึง	การให้คะแนนแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ในแต่ละรายการสมรรถนะจะมีตัวบ่งชี้ 4 รายการ โดยให้คะแนนดังนี้ 0 คะแนน หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ได้ตัวบ่งชี้หนึ่ง 1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้ 2 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้ 3 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้ 4 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ครบทั้ง 4 ตัวบ่งชี้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์คะแนนเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลผลดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีเยี่ยม คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดี คะแนนเฉลี่ย 0.50-1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับพอใช้ คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับปรับปรุง
เกณฑ์ประสิทธิภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้	หมายถึง	สิ่งที่กำหนดไว้เพื่อพิจารณาว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของ

นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ โดยตรวจสอบผล การนำกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ไปใช้จริงและพิจารณาตามเกณฑ์ ประสิทธิภาพ คือ นิสิตทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ฯ มีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ จากการแปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดี มาก ดี พอใช้ และปรับปรุง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย คือ ได้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปฐมวดีจากการบูรณาการแนวคิดแนวทางการศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนา นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาศรีปฐมวดี สามารถนำไปใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเสริมสร้างจิต วิญญาณความเป็นครูปฐมวดี

2. ผลที่เกิดกับนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปฐมวดีได้รับการ เสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศรีปฐมวดี เพื่อให้สามารถไปปฏิบัติหน้าที่อย่างตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพของตนเองและมีความกล้าหาญมาง วิชาการ ตลอดจนคุณลักษณะตามสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวดีต่อไป

3. ประโยชน์ที่เกิดต่อการพัฒนาเด็ก คือ เด็กปฐมวดีที่อยู่ภายใต้การดูแลของนิสิตผู้เข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้จะได้รับการดูแลอย่างเต็มประสิทธิภาพจากครูซึ่งมีจิตวิญญาณความเป็นครู สามารถปฏิบัติงานด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่นุชนัย ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น และมื ความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาศรีปฐมวดีในการพัฒนาเด็ก 4.

ประโยชน์ที่เกิดต่อองค์กร คือ สาขาวิชาการศึกษาศรีปฐมวดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นคุณลักษณะ ที่สำคัญยิ่ง อย่างเป็นรูปธรรมและมีระบบ

5. ประโยชน์ที่เกิดต่อวงการวิชาชีพครูปฐมวดี คือ ได้สร้างความตระหนักต่อผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการพัฒนาครูก่อนประจำการเกี่ยวกับการหล่อหลอมจิตวิญญาณความเป็นครูในสาขาวิชา การศึกษาศรีปฐมวดีซึ่งมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากวิชาชีพครูในสาขาอื่นๆ และสามารถทำได้จริงเป็น รูปธรรม การเผยแพร่ข้อความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นที่รู้จักของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ใ้ นการพัฒนา นิสิต การกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นิสิตมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของ
นิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
จิตวิญญาณความเป็นครู

1. การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education)
2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential education)
3. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่
จำเป็นของครูปฐมวัย

1. จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย
2. สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย
 - 2.1 คุณลักษณะครูที่ดีพึงประสงค์
 - 2.2 มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา
 - 2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21
 - 2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อ สามารถสรุปสาระพอสังเขปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู จำแนกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ 1. การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน 2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 3. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1. การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education)

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสมรรถนะ แบ่งการนำเสนอได้เป็น 5 หัวข้อ คือ 1.1 ความหมายของการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน 1.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ 1.3 การกำหนดสมรรถนะ 1.4 การวัดสมรรถนะ และ 1.5 ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ ดังนี้

1.1 ความหมายของการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน

McClelland (1973) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะ ที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานในงานที่ตนรับผิดชอบให้สูงกว่า หรือเหนือกว่าเกณฑ์/เป้าหมายที่กำหนดไว้

Boyatzis (1982) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) ทักษะ (Skill) จินตภาพส่วนตน (Self-Image) หรือบทบาททางสังคม (Social Role) หรือองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานสูงกว่า/เหนือกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้

Boam and Sparrow (1992) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่งๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบประสบความสำเร็จ

Spencer and Spencer (1993) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) อัตตมโนทัศน์ (Self-Concept) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะเป็นตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ให้บุคคลสามารถ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความ

รับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ/หรือสูงกว่าเกณฑ์อ้างอิง (Criterion – Reference) หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

Dubois and Rothwell (2004) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ

อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ (2543) ได้กล่าวว่า “สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญด้านต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถระทำการหรือดเว้นการกระทำในกิจการใดๆ ให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งความสามารถเหล่านี้ได้มาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ การฝึกฝน และการปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ณรงศ์วิทย์ แสนทอง (2545) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเป้าหมายของงานในตำแหน่งนั้นๆ สมรรถนะแต่ละตัวจะมีความสำคัญต่องานแต่ละงานแตกต่างกันไป

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในองค์กร กล่าวคือ การที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้ มักจะต้องมีองค์ประกอบของทั้งความรู้ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่น สมรรถนะการบริการที่ดี ซึ่งอธิบายว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้” นั้น หากขาดองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความรู้ในงานหรือทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อ่อนน้อม ช่วยเหลือผู้อื่น แล้วบุคคลก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้

สมนึก ทองเอี่ยม (2550) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ทักษะ ความรู้และความสามารถ หรือพฤติกรรมของบุคลากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง กล่าวคือ ในการทำงานหนึ่งๆ เราต้องรู้อะไร เมื่อมีความรู้หรือข้อมูลแล้วเราต้องรู้อะไรจะทำงานนั้นๆ อย่างไร และเราควรมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะอย่างไรจึงจะทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรทราบว่าคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ดีในการทำงานของบุคลากรในองค์กร (Superior Performer) นั้นเป็นอย่างไร

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล (2549) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ทักษะความรู้และความสามารถหรือพฤติกรรมของบุคลากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถทำงานจนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้น

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของบุคคลโดยเป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และแรงจูงใจ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานหนึ่งๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะตามแนวคิดของ McClelland (1973) ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

1.2.1 ทักษะ (Skills) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นจากจิตใจและร่างกายโดยความสามารถนี้จะรวมไปถึงการคิดเชิงระบบที่จะต้องคิดถึงความเป็นเหตุเป็นผลด้วย เช่น ทักษะในการเชื่อมโลหะ ซึ่งจะต้องเชื่อมให้โลหะติดเป็นเนื้อเดียวกัน เป็นเส้นตรงสวยงาม ไม่ทำลายพื้นผิวส่วนอื่น เป็นต้น

1.2.2 ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลที่อยู่ในตัวบุคคลซึ่งจำเป็นต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น ความรู้ทางบัญชี จำเป็นต้องรู้กระบวนการลงบัญชีตลอดจนงานอื่นๆ ที่จำเป็นต่อบัญชี เป็นต้น

1.2.3 อุปนิสัย (Trait) เป็นคุณลักษณะที่มักจะแสดงออกเพื่อโต้ตอบต่อสถานการณ์หนึ่งๆ เช่น การทำงานของนักบริหารบางคนจะชอบความรวดเร็วคิดเร็วทำไวในการทำงาน แต่บางคนจะค่อยๆ คิดช้าแต่รอบคอบ อันเนื่องมาจากปฏิกิริยาตอบสนองต่อปัญหาหรือสถานการณ์ของแต่ละคน

1.2.4 แนวคิดของตน (Self-Concept) เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยม (Values) ทักษะคติ (Attitude) และภาพลักษณ์ของตน (Self-Image) ซึ่งจะสามารถสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้ เช่น บางคนมีค่านิยม เป็นผู้นำกลุ่มเสมอ แต่บางคนชอบที่จะได้แย้ง ก็มักจะแสดงออกถึงพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น

1.2.5 แรงขับ (Motive) เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในความคิด หรือความต้องการที่จะเป็นต้นเหตุของการแสดงออก เช่น บางคนชอบทำงานยากๆ เพราะรู้สึกว่าเป็นงานท้าทาย ในทางตรงกันข้าม บางคนเป็นคนเฉื่อยชาจะชอบทำงานง่ายๆ สบายๆ เป็นต้น

1.3 การกำหนดสมรรถนะ

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) และ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2549) กล่าวว่า การกำหนดสมรรถนะหรือการสร้างรูปแบบสมรรถนะ (Competency Model) สามารถกำหนดได้ โดยอาจจะเริ่มจากการนำวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ค่านิยม (Values) มาสู่เป้าหมายขององค์กร มากำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์กร จากนั้นมาพิจารณาถึงสมรรถนะหลักที่จะทำให้บรรลุ

เป้าหมายขององค์การ จะใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอะไรที่จะผลักดันให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ในการกำหนดสมรรถนะอาจกำหนดได้อีกแนวทางอื่นๆ อีก เช่น การใช้ผลงานวิจัยมา กำหนดเป็นสมรรถนะ เช่น การสำรวจว่าการเป็นบุคคลมาดำรงตำแหน่ง หรือทำหน้าที่นั้นๆ มีสมรรถนะหลักอะไรบ้าง ผลจากการวิจัยก็จะทำให้ได้สมรรถนะที่เรียกว่า Generic Model หรือรูปแบบทั่วไป อีกประการหนึ่งอาจกำหนดสมรรถนะจากงานที่เรียกว่า Job/Task Analysis หมายถึงการกำหนดสมรรถนะโดยการวิเคราะห์ตำแหน่งต่างๆ มาออกแบบสมรรถนะ ซึ่งเหมาะสำหรับการคัดเลือกคนเข้ามาสู่งาน หรือการปรับปรุงผลิตใหม่ ก็กำหนดสมรรถนะของบุคคลที่จะทำงานให้ได้ผลผลิตตามต้องการ วิธีการกำหนดสมรรถนะในวิธีการหลังนี้จะรวดเร็ว และสะดวก แต่จะไม่เห็นความเชื่อมโยง ต่างกับรูปแบบแรกที่ยังมองเห็นความเชื่อมโยง แต่จะเสียเวลามาก และอาจหลงทางได้

องค์ประกอบของมาตรฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานในอาชีพจะกำหนดสมรรถนะที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ ประกอบด้วย

1.3.1 หน่วยสมรรถนะ (Unit of Competence/Competency) เป็นขอบข่ายกว้างๆ (Broad Area) ของงานในอาชีพหนึ่งๆ ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติโดยใช้ความรู้และทักษะ หรืออาจรวมถึงเจตคติ

1.3.2 สมรรถนะย่อย (Element of Competence) เป็นภาระงานย่อย (Task) ที่ประกอบขึ้นภายใต้งานในหน่วยสมรรถนะนั้นๆ

1.3.3 เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) เป็นกิจกรรมย่อยๆ (Sub-Task) ภายใต้สมรรถนะย่อย ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้เมื่อเรียนจบหลักสูตร เกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) คือ ผลการเรียนรู้ซึ่งคาดหวังให้ผู้รับการอบรม หรือผู้เรียนสามารถทำได้เมื่อเรียนจบหน่วยนี้ ดังนั้น การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยสมรรถนะต้องกำหนดจุดประสงค์การปฏิบัติ (Performance Objective) หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะสามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และการประเมินผลต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การปฏิบัติ จึงจะเกิดการเรียนการสอนและการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ เพราะใช้สมรรถนะเป็นตัวกำหนดตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนจนถึงการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลสามารถเลือกรูปแบบที่หลากหลายได้แก่ การสังเกต การสาธิต และตั้งคำถาม แบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย ซึ่งใช้ประเมินด้านความรู้ การสอบปากเปล่า การทำโครงงาน สถานการณ์จำลอง แฟ้มผลงาน การประเมินผลโดยการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้

1.3.4 เงื่อนไข/ขอบเขตการปฏิบัติ (Conditions /Range of Variables) การปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด อาจรวมถึงสื่อวัสดุ (Materials) เครื่องมือ (Tools) หรือ อุปกรณ์ต่างๆ (Equipment) ที่กำหนดให้ (หรือไม่ให้ใช้) เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จ เมื่อได้กรอบมาตรฐาน

สมรรถนะแล้ว การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน จะสร้างขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด และจะเชื่อมโยงกับการวัดและประเมินผล ซึ่งอาจเรียกว่า การทดสอบวัดตามสมรรถนะ (Competency Test)

1.4 การวัดสมรรถนะ

การวัดสมรรถนะทำได้ค่อนข้างลำบาก จึงอาศัยวิธีการ หรือใช้เครื่องมือบางชนิดเพื่อวัดสมรรถนะของบุคคล ดังนี้

1.4.1 ประวัติการทำงานของบุคคล ว่าทำอะไรบ้าง มีความรู้ ทักษะ หรือความสามารถอะไร เคยมีประสบการณ์อะไรมาบ้าง จากประวัติการทำงานทำให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคล

1.4.2 ผลประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) ซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน 5 ลักษณะ คือ

1.4.2.1 ผลการปฏิบัติที่เป็นเนื้องาน (Task Performance) เป็นการทำงานที่ได้เนื้องานแท้ๆ

1.4.2.2 ผลงานการปฏิบัติที่ไม่ใช่เนื้องาน แต่เป็นบริบทของเนื้องาน (Contextual Performance) ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของคนปฏิบัติงาน เช่น การมีน้ำใจเสียสละช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น

1.4.2.3 ผลการสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ อาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ กำหนดคำถามสัมภาษณ์ไว้แล้ว สัมภาษณ์ตามที่กำหนดประเด็นไว้กับการสัมภาษณ์แบบ ไม่มีโครงสร้าง คือ สอบถามตามสถานการณ์ คล้ายกับเป็นการพูดคุยกันธรรมดาๆ แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมคำถามไว้ ในใจ โดยใช้กระบวนการสนทนาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สบายใจ ให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด

1.4.2.4 ศูนย์ประเมิน (Assessment Center) จะเป็นศูนย์รวมเทคนิคการวัดทางจิตวิทยาหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน รวมทั้งการสนทนากลุ่มแบบไม่มีหัวหน้ากลุ่มรวมอยู่ด้วยในศูนย์นี้

1.4.2.5 ใช้การประเมินรอบด้าน (360 Degree Feedback) หมายถึง การประเมินรอบด้าน ได้แก่ การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และลูกค้า เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

1.4.3 การตรวจสอบสมรรถนะว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสมรรถนะที่ต้องการหรือไม่ มีข้อสังเกต ได้แก่

- 1) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ อธิบายได้
- 2) สามารถลอกเลียนแบบได้

- 3) มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร
- 4) เป็นพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ และ
- 5) เป็นพฤติกรรมที่ต้องเกิดขึ้นบ่อยๆ

ระดับของสมรรถนะ หมายถึง ระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกัน สามารถกำหนดเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรม (Behavioral Indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ (Proficiency Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความสามารถไว้ 5 ระดับ เช่น ระดับเริ่มต้น (Beginner) ระดับมีความรู้บ้าง (Novice) ระดับมีความรู้ปานกลาง (Intermediate) ระดับมีความรู้สูง (Advance) ระดับความเชี่ยวชาญ (Expert)

1.5 ลักษณะของการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน

1.5.1 กำหนดผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes/Course Outcomes) หรือเรียกว่า สมรรถนะ หรือ ภาระงาน (Competencies or Tasks) อย่างชัดเจน ซึ่งสมรรถนะที่กำหนดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นกับการศึกษาและการปฏิบัติงาน ในอาชีพต่างๆ ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ เมื่อจบหลักสูตร ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสมรรถนะที่กำหนด

1.5.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ เลือกใช้สื่อที่หลากหลาย และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงาน (Task-Oriented Activities) ได้สำเร็จตามสมรรถนะที่กำหนด เน้นกระบวนการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์

1.5.3 ใช้เวลาผู้เรียนแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่งๆ ให้สำเร็จ ก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป

1.5.4 ให้ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติภาระงานให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced) ในการประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน

1.5.5 กิจกรรมก่อนเรียน ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่มีมาใช้นั้นผู้สอนให้ความรู้และประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับความคิดและค่านิยมของผู้เรียน

1.5.6 กิจกรรมระหว่างเรียน ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่แล้วนำมาเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิม จากนั้นผู้เรียนกลั่นกรองความรู้และค่านิยมที่ได้รับใหม่ ผู้เรียนทดลองใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ทั้งในสถานการณ์จำลองและชีวิตจริง

1.5.7 กิจกรรมหลังเรียน ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ใหม่เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนและหาความรู้และประสบการณ์ต่อไป ผู้เรียนประยุกต์ความรู้และนำไปใช้ในชีวิตจริง

สรุปได้ว่าการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน เป็นการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ที่นำคุณลักษณะที่ดีที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานหนึ่งๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งองค์ประกอบของสมรรถนะประกอบด้วยทักษะ ความรู้ อุนิสัย แนวคิดของตน (Self-Concept) และแรงขับ (Motive) มากำหนดเป็นหน่วยสมรรถนะ สมรรถนะย่อย เกณฑ์การปฏิบัติ และ เงื่อนไข/ขอบเขตการปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปสู่การวัดระดับสมรรถนะที่ชัดเจนจากการกำหนดเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรม โดยมีลักษณะของการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐานที่จะนำไปสู่การกำหนดลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดให้ผู้เรียน

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและลักษณะการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐานดังกล่าวมาใช้เป็นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ฯ และการประเมินผลสมรรถนะเพื่อให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สามารถกำหนดภาระงาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างชัดเจนและมีการประเมินรอบด้าน

2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential education)

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ แบ่งการนำเสนอได้เป็น 5 หัวข้อ คือ 2.1 นิยามของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 2.2 หลักการของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 2.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 2.4 ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 2.5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และ 2.6 ข้อดีและข้อด้อยของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ดังนี้

2.1 นิยามของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกันจนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่างๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำความคิดหรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ต่อไป (ทิตินา แคมมณี, 2545)

หลักสูตรประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความพยายามที่จะแก้ไขการเรียนรู้อย่างครูเป็นผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนซึ่งเป็นข้อบกพร่องของหลักสูตรแบบเนื้อหาวิชา หลักสูตรแบบนี้ยึดหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ และประสบการณ์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้” ดังนั้น การจัดหลักสูตรจึงเน้น

เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยวิธีการแก้ปัญหาผู้เรียนต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา แสดงออกด้วยการลงมือกระทำ ลงมือวางแผน เพื่อหาประสบการณ์อันเกิดจากการแก้ปัญหานั้นๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนแบบการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing)

การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความคิด ทักษะ ค่านิยมของตนเองขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดคำถาม ของตนเอง และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ การลงมือปฏิบัติกระทำจริงทั้งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือ สถานการณ์จำลอง การวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวน และ การสะท้อนความคิดของตนเองออกมา โดยอาจเกิดขึ้นในชั้นเรียน นอกชั้นเรียนหรือในสถานการณ์ที่ จริงในการทำงานก็ได้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จึงเป็นความพยายามเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและ ปฏิบัติ เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่เข้ากับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556)

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นการเรียนด้วยการกระทำ โดยให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ แล้วจึงนำมาทบทวน พิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งสามารถสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ระหว่างความรู้ใหม่และความรู้เดิมเพื่อนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงของบุคคล

2.2 หลักการของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ประสบการณ์เป็นแหล่งที่มาของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิด ความคิด ความรู้ และการกระทำต่างๆ การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Johnson & Johnson, 1999) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อตนเอง เนื่องจากเป็น การเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน จึงสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เชิงนามธรรมอันจะส่งผลต่อการคิด การปฏิบัติหรือการกระทำใหม่ๆ ต่อไป การที่ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงและค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อตนเอง และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกผูกพัน ความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทิศนา แหมมณี, 2560)

2.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

2.3.1 ความสนใจของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือประสบการณ์ ต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการเรียนแบบนี้ เพื่อมุ่งปรับปรุงความเป็นอยู่ในปัจจุบันของเด็ก ยิ่งกว่าจะเตรียมตัวเพื่ออนาคต

2.3.3 วิชาที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน คือ วิชาที่ผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน ดังนั้นจึงกำหนดเนื้อหาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นคร่าวๆ ไป ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า

2.3.4 ใช้วิธีแก้ปัญหาเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้

2.3.5 มุ่งที่จะให้การศึกษาและเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.3.6 การเรียนแบบประสบการณ์ในต่างโรงเรียนต่างชั้นกันย่อมไม่เหมือนกัน การเรียนแบบนี้ นักการศึกษาทำไปต่างๆ กัน แต่ก็สามารถรวบรวมเข้าเป็น 2 พวก คือ

2.3.6.1 ใช้ปัญหาในชีวิตปัจจุบันเป็นหลัก คือ ให้ครูและเด็กร่วมมือกันวางโครงการที่จะหาและเลือกเอาปัญหาที่มีความหมายต่อผู้เรียน และเป็นปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาจะต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความต้องการ และความสนใจด้วย

2.3.6.2 ใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก สถานการณ์ที่จะจัดขึ้นสำหรับการเรียนแบบนี้จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถแสดงออกมา ให้ผู้เรียนได้ร่วมมือในกิจกรรมของสังคมหรือส่วนรวม ให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่จะปรับตัวและจัดการกับสิ่งแวดล้อม

2.4 ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

2.4.1 ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) ในเรื่องการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.4.2 ผู้เรียนมีการสะท้อนความคิด (Reflect) และอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ประสบมา หรือเกิดขึ้นในสถานการณ์การเรียนรู้

2.4.3 ผู้เรียนมีการสร้างความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานจากประสบการณ์ที่ได้รับ

2.4.4 ผู้เรียนมีการนำความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานต่างๆ ที่สร้างขึ้น ไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ

2.4.5 ผู้สอนมีการติดตามผล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการทดลอง/ประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อขยายขอบเขตของการเรียนรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิด/หลักการ/สมมติฐานต่างๆ ตามความเหมาะสม

2.4.6 ผู้สอนมีการวัดและประเมินผล โดยใช้การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย

2.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ฆนัท ธาตุทอง (2551) ได้สรุปเสนอวัฏจักรของกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นรับประสบการณ์จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience-CE) เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นรูปธรรม

2) ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation-RO) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สะท้อนจากสิ่งที่ได้รับประสบการณ์มีการพิจารณาสิ่งที่ได้รับอย่างรอบคอบ ลึกซึ้ง จนสามารถพัฒนาเป็นความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์

3) ขั้นการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract Conceptualization-AC) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจในความเป็นนัยทั่วไปของเรื่องนั้นๆ อาจจะออกมาในรูปของการสรุปความคิดรวบยอดหรือหลักการ

4) ขั้นการทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation-AE) เป็นขั้นของการให้ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอดหรือหลักการที่สรุปได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

สมศักดิ์ ภูวิภาตววรรณ (2544) ได้กล่าวถึงขั้นตอน การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น ดังนี้

2.5.1 ขั้นประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง เช่น การสัมภาษณ์หรือการปฏิบัติการต่างๆ

2.5.2 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) เป็นขั้นของการพูด – การเขียน เช่น นำข้อมูลที่ได้จากขั้นประสบการณ์มานำเสนอ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการพูดและการเขียน

2.5.3 ขั้นอภิปรายผล (Discussing) เป็นขั้นของการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัดและเพื่อให้ได้แนวคิดต่อการประยุกต์ใช้ ขั้นนี้ทั้งครูและนักเรียนอาจร่วมกันในการตั้งคำถามเพื่อการอภิปรายร่วมกัน

2.5.4 ขั้นสรุปพาดพิง (Generalizing) เป็นขั้นของการสรุปผลการเรียนรู้จากทั้ง 3 ขั้นข้างต้น โดยสรุปพาดพิงสู่หลักการหรือมุมมองหรือแบบแผนที่กว้างขวางขึ้น อาจร่วมกันสรุปหรือแต่ละคนสรุปก็ได้ นับเป็นการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยผ่านประสบการณ์หรือการลงมือกระทำ

2.5.5 **ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying)** เป็นขั้นของการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจัดทำในรูปของโครงการ การทดลอง การปรับใช้กับ ชีวิตประจำวัน การแก้ปัญหา หรือ การค้นคว้าวิจัยต่อไป ซึ่งถือเป็นการลงมือกระทำ/ปฏิบัติ เป็นวงจร ต่อไปได้อีกด้วย

2.6 **ข้อดีและข้อด้อยของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์**

2.6.1 **ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์**

2.6.1.1 ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มาก สามารถ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.6.1.2 ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้รู้จักการวางแผนการเรียนรู้ด้วย ตนเอง ได้มีโอกาสทดลอง แก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบในตนเองต่อการศึกษา

2.6.1.3 ผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และมีความ เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

2.6.1.3 สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลง มือปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

2.6.1.4 มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้ ครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอน

2.6.2 **ข้อด้อยของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์**

2.6.2.1 การจัดทำหลักสูตรทำได้ยาก

2.6.2.2 ถ้าครูผู้สอนไม่มีความกระตือรือร้น ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการ สอน

ขาดความเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้และการพัฒนาการของผู้เรียนแล้ว การจัดการเรียนรู้ก็ไม่ประสบ ความสำเร็จ

2.6.2.3 การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความ เป็นจริง หรือชีวิตจริงของเด็กแต่ละคนกระทำได้ยาก

2.6.2.4 เนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้รับ อาจจะไม่สัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน หรือได้เนื้อหา สาระไม่ครบถ้วนและขาดความต่อเนื่องของความรู้ ไม่ได้รับความรู้เป็นกอบเป็นกำ หลักสูตรนี้ใช้ได้ดีกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา เพราะสามารถจัดกิจกรรมหรือประกอบการเรียนรู้ได้ ง่ายกว่าเด็กโต

2.6.2.5 ต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียน สื่อการ เรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ มิฉะนั้นการจัดการเรียนรู้จะไม่บังเกิดผล

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นการเรียนด้วยการกระทำ โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ แล้วจึงนำมาทบทวน พิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งสามารถสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนรู้ แล้วจึงนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ระหว่างความรู้ใหม่และความรู้เดิมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคล โดยมีลักษณะ ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นสิ่งที่กำหนด มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ ขั้นรับประสบการณ์ ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง ขั้นการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ ขั้นการทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่

ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นปรัชญาและหลักการพื้นฐาน สัมเคราะห์กับแนวคิดต่างๆ เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

3. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบ่งการนำเสนอได้เป็น 2 หัวข้อ คือ 3.1 หลักการของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ 3.2 ตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 หลักการของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การสร้างความรู้โดยผู้เรียนนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง โดยที่แต่ละบุคคลนำประสบการณ์เดิม หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีมาก่อนมาสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีความหมายของตนเองเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกัน เพราะมีประสบการณ์หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่แตกต่างกัน ดังนั้น จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง (Duffy and Cunningham, 1996)

แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมของไวโกทสกี มีหลักการ 4 ประการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่เรียนที่เรียกว่า “Vygotsky” หรือตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) ดังนี้

1. เรียนรู้และการพัฒนา คือ ด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมการร่วมมือ (Collaborative Activity)

2. โซนพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ควรจะสนองต่อแนวทางการจัดหลักสูตรและการวางแผนบทเรียนจากพื้นฐานที่ว่า ผู้เรียนที่มีโซนพัฒนาการจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือ แต่สำหรับผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่าโซนพัฒนาการ จะไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้และต้องได้รับการช่วยเหลือ ที่เรียกว่า ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding)

3. การเรียนรู้ในโรงเรียนควรเกิดขึ้นในบริบทที่มีความหมายและไม่ควรแยกจากการเรียนรู้และความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนามาจากสภาพชีวิตจริง (Real World) ประสบการณ์นอกโรงเรียน ควรจะมีการเชื่อมโยงนำมาสู่ประสบการณ์ในโรงเรียนของผู้เรียน

3.2 ตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

เนื่องจากทฤษฎีนี้ ไม่ใช่วิธีสอน จึงใช้การตีความทฤษฎีแล้วจึงนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎี จึงมีหลากหลาย สามารถประมวลได้ดังนี้ (Murphy, 1977 : อ้างถึงใน อนุชา โสมาบุตร, 2555)

3.2.1 กระตุ้นให้นักเรียนใช้มุมมองที่หลากหลายในการนำเสนอความหมายของมโนทัศน์

3.2.2 นักเรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของตนเองหรือจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเกิดจากการเจรจาต่อรองระหว่างนักเรียนกับครู

3.2.3 ครูแสดงบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ ผู้กำกับ ผู้ฝึกฝน ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนของนักเรียน

3.2.4 จัดบริบทของการเรียนเช่น กิจกรรม โอกาส เครื่องมือ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมวิธีการคิดและการกำกับเกี่ยวกับการรับรู้ของตนเอง

3.2.5 นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้และกำกับการเรียนรู้ของตนเอง

3.2.6 จัดสถานการณ์การเรียน สภาพแวดล้อม ทักษะ เนื้อหา และงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริง

3.2.7 ใช้ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิเพื่อยืนยันตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง

3.2.8 เสริมสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการเจรจาต่อรองทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกัน

3.2.9 พิจารณาความรู้เดิม ความเชื่อ ทักษะคิด ของนักเรียนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.10 ส่งเสริมการแก้ปัญหา ทักษะการคิดระดับสูง และความเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง

3.2.11 นำความผิดพลาด ความเชื่อที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้

3.2.12 ส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความรู้อย่างอิสระ วางแผนและการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง

3.2.13 ให้นักเรียนได้เรียนรู้งานที่ซับซ้อน ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3.2.14 ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ของเรื่องที่เรียน

3.2.15 อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยให้คำแนะนำหรือให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.2.16 วัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริงขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ รวมทั้งโครงสร้างทางปัญญาและความเชื่อที่ใช้ในการแปลความหมายเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำกับข้อมูล นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคมควบคู่กันไปด้วย

ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นปรัชญาและหลักการพื้นฐาน สัมเคราะห์กับแนวคิดต่างๆ เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัยมี 2 หัวข้อ ได้แก่ 1. จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย และ 2. สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1. จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย

ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในแต่ละช่วงวัยจะมีอิทธิพลไปจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เด็กปฐมวัยที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ย่อมมีรากฐานชีวิตที่ดีและพัฒนาเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ การสร้างจุดเริ่มต้นของชีวิตที่ดีให้แก่เด็กนั้นต้องอาศัยทุกคนที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ไม่ใช่เฉพาะเพียงพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมถึงครูและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย มีความเชี่ยวชาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบ แต่สิ่งสำคัญที่สุด คือ การมีจิตวิญญาณที่สะท้อนถึงการมีหัวใจเพื่อเด็กที่เปี่ยมล้นด้วยความรักความเมตตา และความเข้าใจต่อเด็กทุกคน เห็นแก่เด็กมากกว่าตนเอง ก่อให้เกิดแรงใจและร่างกายในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นที่ตั้ง คุณลักษณะที่ได้กล่าวถึงนี้สอดคล้องกับคำที่ใช้ ในวงการการศึกษาที่เรียกว่า การมีจิตวิญญาณความเป็นครู (ชนิพรรณ จาติเสถียร, 2561) การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย จำแนกเป็น หัวข้อ ได้แก่ 1.1 ความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครู 1.2 คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู และ 1.3 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครู

“จิตวิญญาณความเป็นครู” เป็น จิตสำนึก ความคิด ทศนคติ พฤติกรรมการแสดงออกที่ดี กลุ่มลึกลับสลับเป็น เป็นประโยชน์ตามกรอบของจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม จารีตประเพณี วัฒนธรรม และความคาดหวังของสังคม อันเป็นองค์รวมธาตุแท้ของบุคคลผู้ใฝ่รู้ ค้นหา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝัง และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ซึ่งมีขึ้นได้ทุกคนไม่เฉพาะผู้ที่เป็นครูเท่านั้น (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2557 อ้างถึงใน สุรรัตน์ อารักษ์สกุล ก้องโลก และปราณี สังขะตะวรรณ, 2559, น. 49)

“จิตวิญญาณความเป็นครู” เป็นจิตสำนึกตามกรอบคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งทำให้เกิดการ ใฝ่รู้ ค้นคว้า สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝังและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และคนใน สังคม (วัลลิกา ฉลากบาง, 2559)

“จิตวิญญาณความเป็นครู” คือ การเป็นครูทั้งชีวิตและจิตใจ มีจิตวิญญาณความเป็นครู รัก ในความเป็นครู มีความเป็นครูตลอดเวลา มีเจตนารมณ์ของความเป็นครู มีความเป็นครูโดยเนื้อแท้ และหัวใจ มีความมุ่งมั่นให้ลูกศิษย์ทุกคนเป็นคนดี มี คุณธรรม วิชาความรู้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ ดี (สุรรัตน์ อารักษ์สกุล ก้องโลก และปราณี สังขะตะวรรณ, 2559, น.50)

“จิตวิญญาณความเป็นครู” เป็นคุณลักษณะที่แสดงซึ่งพฤติกรรมที่เป็นประจักษ์ นำชื่นชม และเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ครูทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ด้วยคุณธรรม จริยธรรม และความปรารถนาดี มีความเข้าใจที่จะพัฒนาศิษย์ตามศักยภาพ พร้อมกับตระหนักถึง การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ด้วยความจริงใจ เสียสละ ใฝ่รู้ ค้นคว้าสร้างสรรค์ ถ่ายทอด ปลุกฝัง และ เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม (สจิวรรณ ทรรพวง, 2560)

“จิตวิญญาณความเป็นครู” หมายถึง การที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู ปฏิบัติตนอยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก และปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก และความเมตตา (ธรรมนันท์ทิศา แฉ่งสว่าง, ดุษฎี โยเหลา, ปกรณ์ สิงห์สุริยา, และนิยะดา จิตต์จรัส ,2555)

ชนิพรรณ จาติเสถียร (2561) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครู จำแนกเป็น

1) ความสำคัญต่อตัวเด็ก ได้แก่ ช่วยสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่นให้เด็กปฐมวัย ช่วยให้ เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ช่วยให้เด็กได้รับแบบอย่างที่ดี

2) ความสำคัญต่อตัวครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ช่วยทำให้ ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูมีความสุขในการทำงานและมี สุขภาพจิตที่ดี ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ

3) ความสำคัญต่อประเทศชาติ ได้แก่ ช่วยให้มีคนดีมีคุณภาพในสังคม ช่วยลดปัญหา ความขัดแย้งในสังคม เนื่องจาก เด็กที่ได้รับการพัฒนาจากบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะได้ เรียนรู้อย่างเป็นแบบอย่างที่ดี ได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนมีจริยธรรม คุณธรรม สามารถอยู่ได้ใน สังคมอย่างมีความสุข ช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ โดยให้ ความรักความอบอุ่น อบรมบ่มเพาะ ให้การดูแลอย่างมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง ความตระหนักรู้และมีหัวใจความเป็นครู มีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก มุ่งประโยชน์การทำงานเพื่อเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและความเมตตา เป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้ ความสร้างสรรค์ ความจริงใจ ความเสียสละ ความรัก และความปรารถนาดีที่จะพัฒนาเด็กให้เติบโตเต็มตาม ศักยภาพ ให้เติบโตเป็นคนดี มีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

1.2 คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ชนิพรณ จาติเสถียร (2561) ได้สังเคราะห์คุณลักษณะของจิตวิญญาณความเป็นครู จำแนกเป็น 1.2.1 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 1.2.2 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็ก 1.2.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้

1.2.1 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน บุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและความตระหนักในสำคัญของอาชีพครู มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และมีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก โดยไม่เพียงปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แต่มีหัวใจการทำงานอยู่ที่เด็กที่เปี่ยมด้วยความมุ่งมั่นและพลังที่จะทำงานอย่างเต็มกำลัง อุทิศเวลาและทุ่มเทเพื่อเด็ก ไม่ท้อแท้ ยอมแพ้ต่อปัญหาหรืออุปสรรค เพื่อให้เด็กเกิดความเจริญงอกงามทางกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยไม่เอาอามิสสินจ้างหรือค่าตอบแทนเป็นที่ตั้ง

1.2.2 ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อเด็ก เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนต่อเด็ก โดยบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูมีความรักและความเมตตาต่อเด็กทุกคน อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมต่อเด็ก ไม่ลำเอียง มีความรักและความผูกพันกับเด็ก รวมถึงมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน โดยรับฟัง สังเกตเด็ก ให้การยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเชื่อมั่นว่า เด็กทุกคนเป็นคนดี ที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้

1.2.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัย หรือบุคลิกภาพส่วนตัว โดยบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นบุคคลที่มีความมานะอดทนสาหะในการทำหน้าที่ตนเอง มีความมุ่งมั่น ความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ย่อท้อ มีความกระตือรือร้นและความตื่นตัวที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ รวมถึงเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็กได้

1.3 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ชนิพรรณ จาติเสถียร (2561) ได้สังเคราะห์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย จำแนกเป็น 1.3.1 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูผ่านการสร้างศรัทธา 1.3.2 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และ 1.3.3 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูโดยการศึกษาตัวอย่างของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนี้

1.3.1 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูผ่านการสร้างศรัทธา

การทำงานให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยความศรัทธาในงานที่ปฏิบัติ ซึ่งความศรัทธา หมายถึง ความเชื่อถือ ความเลื่อมใส (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2536) รวมถึงมีความหมายว่า ความรู้สึกซาบซึ้งที่เกิดจากความมั่นใจในเหตุผล ซึ่ง ยนต์ ชุ่มจิต (2531) กล่าวว่าความศรัทธาประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ มั่นใจว่าเป็นไปได้ มั่นใจว่ามีคุณค่า และมั่นใจว่าสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อศรัทธาในวิชาชีพครู ต้องมั่นใจว่าเป็นครูได้ เรียนได้สำเร็จ เมื่อเรียนสำเร็จ จะไปสอบเป็นครูได้ และมั่นใจว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ยิ่งใหญ่ มีคุณค่าอย่างใหญ่หลวงต่อมนุษย์ จะเห็นได้ว่า การมีศรัทธาเป็นพื้นฐานทางจิตใจทำให้มีความกระตือรือร้น ความเพียรพยายาม ความมุ่งมั่น และมีความมั่นใจว่าจะสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดี รวมถึงมีความเชื่อมั่นว่างานที่ปฏิบัติมีคุณค่า เป็นงานที่ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจต่องานที่ทำ

ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความศรัทธาในวิชาชีพของตนเองจะเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในการทำงานของตน รับรู้ว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นงานสร้างชีวิตและอนาคตให้แก่เด็ก เป็นงานมีคุณค่าต่อทั้งตนเองและสังคม รวมทั้งมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าว่า สามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ โดยทำงานด้วยหัวใจที่มุ่งมั่น ตั้งใจ มีความขยันหมั่นเพียร สู้งาน มีแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาตนเอง ถ้าพิสูจน์ตนเองผ่านการฝึกฝนและการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จนมั่นใจว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี จะเห็นได้ว่า การสร้างความศรัทธาเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ประกอบวิชาชีพด้วยดี มีความสุข และก่อประโยชน์ให้แก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วย ความศรัทธาจะเป็นสิ่งช่วยผลักดันให้บุคคลประกอบวิชาชีพตามจรรยาบรรณ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ และพร้อมพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544; สุรรัตน์ อาริรักษ์สกุล ก้องโลก และปราณี สังขะ ตะวรรณ, 2559)

ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยควรพัฒนาตนเองให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เพราะบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะเป็นผู้ทำงานเพื่อเด็ก มีหัวใจที่ยึดตัวเด็กเป็นที่ตั้งทำงานบนหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง มีอุดมการณ์และความแน่วแน่ในการทำงาน ไม่

สั่นคลอนหรือปล่อยตนให้หลุดลอยไปตามกระแสทางสังคม รวมถึงมีความรอบคอบในการกระทำสิ่งต่างๆ เพราะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวเด็ก ทั้งผลที่จะเกิดขึ้นกับเด็กทั้งในวันนี้และในวันข้างหน้า ซึ่งชนิพนธ์ จาติเสถียร (2561) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูผ่านการสร้างศรัทธา 2 แนวทาง คือ 1) การปลูกฝังความศรัทธาโดยใช้หลักธรรมทางศาสนา และ 2) การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ตนเอง

1.3.2 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และบุษบง ต้นติวงศ์ (2559) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในการตอบสนองต่อความต้องการของเด็กปฐมวัยตามความต้องการที่แท้จริงของเด็กแต่ละคนนั้น ครูต้องมีความไวในการตอบสนองต่อเด็กอย่างมีสติรู้ตัว ครูที่มีสติรู้ตัวจะเปิดรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้น โดยไม่รีบตัดสิน เท่าทันความคิดอารมณ์ ความรู้สึกของตน และสามารถตอบสนองต่อเด็กได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการตอบสนองที่เกิดขึ้นเป็นการตอบสนองบนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน ไม่ใช่การตอบสนองแบบอัตโนมัติตามประสบการณ์เดิมหรือตามความคาดหวังของครู จึงกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูต้องเป็นผู้ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้อย่างแท้จริง

การตอบสนองต่อเด็กตามความต้องการหรือธรรมชาติที่แท้จริงของเด็กนั้น ครูจึงจำเป็นต้องฝึกฝนการรู้จักและเข้าใจตนเอง เพื่อให้รู้เท่าทันความคิด ความคาดหวังของตนเองที่อาจไปปิดบังความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของเด็ก ด้วยครูที่ดีต้องเข้าใจเด็กตามสภาพที่เด็กเป็นอยู่จริง โดยไม่คิดปั้นแต่งหรือบีบคั้นให้เด็กเป็นไปตามอุดมคติหรือกรอบที่คิดว่าเด็กควรจะเป็น (กฤษณมูรติ, 2556, น. 53) ในการเปิดใจรับเด็กได้ตามสภาพที่เด็กเป็นจริง ครูต้องมีสติกำกับการทำงาน ไม่รีบตัดสิน ตีความทันที ซึ่งการกระทำ เช่นนี้ได้ต้องอาศัยความฝึกฝน โดยฝึกการมีสติ การมีใจเปิดรับที่ปราศจากอคติ เปิดรับอย่างมีบริสุทธิ์ ปล่อยวางความคิดยึดติด ความยึดมั่นถือมั่นในอัตตาตนเอง และมีว่องไวในการสังเกตเด็กตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิด “ความรู้ด้วยหัวใจ” ที่เข้าใจธรรมชาติภายในตัวเด็กที่แตกต่างกันบนฐานของความรักและความเมตตา (ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2553; ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และบุษบง ต้นติวงศ์, 2559)

การพัฒนาครูให้สามารถรู้เท่าทันตนเองและมีสติต้องอาศัยการทำงานกับมิติด้านใน แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาจิตใจหรือคุณภาพด้านในของบุคคล ด้วยแนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ เกิดความรู้ความเข้าใจใจตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดเป็นความรัก ความเมตตา และความอ่อนน้อมถ่อมตนและเกิดจิตสำนึกต่อส่วนร่วม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี และความงาม และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก (ประเวศ วะสี, 2554 อ้างถึงใน ปราณี อ่อนศรี, 2557)

1.3.3 การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูโดยการศึกษาตัวอย่างของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

การพัฒนาครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีจิตวิญญาณความเป็นครูไม่เพียงทำได้ผ่านการสร้างศรัทธา หรือการพัฒนาจิตด้านในของตนเอง แต่ยังสามารถพัฒนาได้โดยใช้การศึกษาตัวอย่างของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งธรรมนันท์การ แจ้งสว่าง, ดุษฎี โยเหลา, ปกรณ์ สิงห์สุริยา, และ นิยะดา จิตต์จรัส (2555) ได้ศึกษาและวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งพบว่า คือ ประสบการณ์ของการมีจิตวิญญาณความเป็นครูแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 2) ช่วงการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และ 3) ช่วงการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยในช่วงที่ 1 จะเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงสถานะทางจิตและพฤติกรรมการทำงานในอาชีพครูไปสู่สถานะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากส่วนที่เสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 5 ด้าน คือ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู มีประสบการณ์ในการได้เผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ความศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน การเข้าถึงเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการเข้าถึงคุณค่าทางจิตใจมากกว่าวัตถุ จากผลการงานวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่า จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ และในการพัฒนานั้นต้องอาศัยส่วนที่เสริมสร้าง หรืออีกนัยหนึ่ง คือ มีตัวช่วยที่ผลักดันและขับเคลื่อนให้บุคคลเกิดจิตวิญญาณความเป็นครู

การมีตัวแบบจิตวิญญาณเป็นตัวช่วยหนึ่งที่สามารถผลักดันให้บุคคลพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูได้ บรรเจอดพร รัตนพันธุ์ (2002) กล่าวว่า ตัวแบบหรือต้นแบบ มี 2 ความหมาย คือ 1) ต้นแบบในฐานะเป็นแม่แบบ ที่ให้ผู้ดูแบบศึกษาตามพฤติกรรมต้นแบบ แล้วปฏิบัติตามอย่าง ซึ่งในระยะแรกอาจเป็นการเลียนแบบ และต่อมาอาจประยุกต์แบบ 2) ต้นแบบในฐานะเป็นแรงบันดาลใจ การเป็นต้นแบบในลักษณะนี้ไม่ใช่การสอนตรง ไม่มีการถ่ายทอดจากต้นแบบสู่ผู้ดูแบบ ผู้ดูแบบใช้เพียงแค่การมอง การได้ยินเรื่องราวต่อๆ มา ก็เกิดเป็นความศรัทธาเชื่อมั่น เป็นกำลังใจ เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และได้รับกระตุ้นให้สร้างสรรค์สิ่งดีงาม ซึ่งในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจหาต้นแบบที่ดีเป็นแม่แบบ เพื่อเรียนรู้และปฏิบัติตามอย่าง รวมถึงอาจใช้การศึกษาตัวอย่างบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อใช้เป็นต้นแบบในฐานะเป็นแรงบันดาลใจ

สรุปได้ว่า จิตวิญญาณความเป็นครู หมายถึง ความตระหนักรู้และมีหัวใจความเป็นครู มีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและความเมตตา เป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้

ความสร้างสรรค์ ความจริงใจ ความเสียสละ ความรัก และความปรารถนาดีที่จะพัฒนาเด็กให้เติบโต
เต็มตาม ศักยภาพ ให้เติบโตเป็นคนดี มีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ดี
และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่เกี่ยวข้องกับการ
ทำงาน การปฏิบัติต่อเด็ก และคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของ
บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีหลากหลาย เช่น การสร้างศรัทธา ใช้แนวคิดจิตตปัญญา
ศึกษา และการศึกษาตัวอย่างของบุคคลที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู

ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาและนำมาวิเคราะห์ คัดสรรประเด็นในการพัฒนาจิตวิญญาณ
ความเป็นครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการนิสิต ได้แก่ ความกล้าหาญทางวิชาการในการมุ่งประโยชน์เพื่อ
เด็ก และความตระหนักในคุณค่าวิชาชีพที่ทำงานกับเด็กในช่วงวัยที่สำคัญที่สุด

2. สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย

สมรรถนะที่จำเป็นของครูปฐมวัย แบ่งการนำเสนอเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ 2.1 คุณลักษณะครู
ดีที่พึงประสงค์ 2.2 มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา 2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษ
ที่ 21 และ 2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ดังนี้

2.1 คุณลักษณะครูดีที่พึงประสงค์

ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีความเจริญก้าวหน้า
ทางด้านเทคโนโลยีต่างๆมากมาย ได้มีนักวิชาการและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูได้กล่าวถึง
คุณลักษณะของครูดีที่พึงประสงค์ไว้ในทัศนะต่างๆ ดังนี้

2.1.1 คุณลักษณะของครูดีที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา มี
ลักษณะ 4 ประการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548)

1) รอบรู้ คือ ครูจะต้องมีความรอบรู้ในวิชาชีพของตน เช่น ปรัชญา
การศึกษา แผนและโครงการพัฒนาการศึกษา วิธีสอนและวิธีประเมินผลการศึกษาในวิชาหรือกิจกรรม
ที่ตนรับผิดชอบ ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการ
ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของตนและของโลก

2) สอนดี คือ ครูจะต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการ
สอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน

3) มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ คือ ครูต้องมีศรัทธาในวิชาชีพครู ตั้งใจใช้
ความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพเพื่อให้บริการแก่นักเรียนและสังคม มีความซื่อสัตย์ มีความรัก ความ

เมตตา และความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับความเจริญเติบโตและพัฒนาการในทุกด้าน

4) มุ่งมั่นพัฒนา คือ ครูต้องรู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเอง สนใจใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้ต่างๆ รู้จักเพิ่มพูนวิทยฐานะของตนเอง พยายามคิดค้นทดลองใช้วิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและร่วมพัฒนาชุมชนด้วย

2.1.2 คุณลักษณะของครูที่ดีพึงประสงค์ตามแนวคิดของ Hession and Week (1987, อ้างถึงใน พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, 2556) สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีความรอบรู้ มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่างๆ ซึ่งได้ศึกษาเรียนรู้มาเป็นอย่างดี
- 2) เป็นผู้มีความอดทน คือ เป็นผู้ที่สามารถอดทนอารมณ์ขันหรือทำให้การสอนสนุกสนาน
- 3) เป็นผู้มีความยืดหยุ่นผ่อนปรน การมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้เหมาะสมกับการสอนได้
- 4) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ทำให้ศิษย์เกิดความเชื่อถือไว้วางใจและมั่นใจที่จะปฏิบัติ
- 5) เป็นผู้มีความตั้งใจทำงานให้ถึงขีดสุด ยินดีอุทิศเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่
- 6) เป็นผู้มีความชัดเจน สามารถทำให้ผู้ที่สัมพันธ์ด้วยเข้าใจได้รวดเร็วชัดเจน สามารถสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน
- 7) เป็นคนเปิดเผย เต็มใจให้ผู้อื่นรับรู้ ยอมรับความคิดของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ
- 8) เป็นผู้มีความอดทน มีความเพียรพยายามหรือขยันขันแข็ง
- 9) เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งต่อศิษย์และสังคม
- 10) เป็นผู้สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
- 11) เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจเลือกวิถีทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาได้
- 12) เป็นผู้มีความสามารถในการศิลปะวิทยาการหลายๆด้าน
- 13) เป็นผู้แต่งกายเหมาะสมและมีสุขอนามัยส่วนบุคคล

2.1.3 คุณลักษณะของครูที่ดีที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของ ชีรศักดิ์ อัครบวร

(2545) สรุปได้ดังนี้

- 1) คุณลักษณะของครูที่ดีทางด้านส่วนตัว ประกอบด้วย ความประพฤติดี มีความใฝ่รู้ดี สุขภาพดี สุขภาพจิตดี บุคลิกภาพดี ความตรงต่อเวลา มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์ และมีความสามารถในการพูด
- 2) คุณลักษณะของครูที่ดีทางด้านวิชาการและงานครู ประกอบด้วย ความรอบรู้วิทยาการกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาที่สอนดี มีความรู้ในวิธีสอนดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับนักเรียน มีความเข้าใจศิษย์ และมีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทางการสอน
- 3) คุณลักษณะของครูที่ดีทางด้านสังคม ประกอบด้วย การมีสัมพันธภาพที่ดีกับศิษย์ เพื่อนครู ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น

2.1.4 คุณลักษณะของครูที่ดีที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของ ยนต์ ชุ่มจิต (2553) ซึ่ง

ได้สรุปคุณลักษณะของครูดีจากผลการวิจัยประกอบด้วย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พุดจาสุภาพ อ่อนโยน ชัดเจน และเข้าใจง่าย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีคุณวุฒิสูง รักและเมตตากรุณาต่อนักเรียน สุขุมเยือกเย็นใจดี อารมณ์แจ่มใสร่าเริง เข้มงวดต่อความประพฤติของนักเรียนเวลาสอน ขยันอดทน มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความยุติธรรม วางตัวได้เหมาะสม มีความสามารถในการสอน มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน มีความรู้และขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว เข้ากับสังคมได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เสียสละ ตรงต่อเวลา มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีเหตุผลรู้จักใช้เหตุผล มีความซื่อสัตย์ และความประพฤติเรียบร้อย

จากคุณลักษณะของครูที่ดีที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้คัดสรรคุณลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการนำไปบูรณาการและสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นคุณลักษณะความเป็นครูและตัวบ่งชี้ต่อไป

2.2 มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา

ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้ให้ความหมายของมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาว่า “มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสังคมได้ว่าการที่กฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษา และกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ”

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สารความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไว้ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู และส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู (จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้

- 1) ความเป็นครู
- 2) ปรัชญาการศึกษา
- 3) ภาษาและวัฒนธรรม
- 4) จิตวิทยาสำหรับครู
- 5) หลักสูตร
- 6) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน
- 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- 9) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
- 10) การประกันคุณภาพการศึกษา
- 11) คุณธรรม จริยธรรม

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตาม หลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการ สอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

- 1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- 2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สำหรับการพัฒนานักกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยใน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดสรรมาตรฐานความรู้ จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยและตัวบ่งชี้ เนื่องจากเล็งเห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูที่ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาล โดยมีรายละเอียดทั้ง 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู ประกอบด้วยสาระความรู้ 5 ข้อ ได้แก่ (1) สภาพงาน ครู (2) การปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครู (3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและวิชาชีพครู (4) การ จัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู (5) การสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง โดยมี สมรรถนะ 2 ข้อ ได้แก่ (1) รอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ (2) แสวงหาและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารความรู้เพื่อให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง (3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและ (4) มีจิต วิญญาณความเป็นครู โดยมาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู ผู้วิจัยคัดสรรสาระความรู้ข้อ (5) การสร้าง ความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และสมรรถนะข้อ (2) แสวงหาและเลือกใช้ข้อมูล ข่าวสารความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ประกอบด้วย สาระความรู้ 2 ข้อ ได้แก่ (1) หลักการ แนวคิด การออกแบบ การประยุกต์ใช้ และการประเมินสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ (2) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร โดยมี สมรรถนะ 2 ข้อ ได้แก่ (1) ประยุกต์ใช้ และประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ เรียนรู้และ (2) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร โดยมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ผู้วิจัยคัดสรรสาระความรู้ และสมรรถนะ ครบทุกข้อ

มาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ประกอบด้วยสาระความรู้ 3 ข้อ ได้แก่ (1) หลักธรรมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริต (2) คุณธรรม และจริยธรรมของวิชาชีพครู (3) จรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด โดยมีสมรรถนะ 2 ข้อ ได้แก่ (1) ปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะ และเสียสละให้สังคม และ (2) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของ

วิชาชีพ โดยมาตรฐานที่ 11) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ผู้วิจัยคัดสรรสาระความรู้ และสมรรถนะ ครบทุกข้อ

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงาน และการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

- 1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- 2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- 3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ
- 4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้จริงในชั้นเรียน
- 5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- 6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- 7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- 8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- 9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- 10) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- 11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- 12) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ส่วนที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู (จรรยาบรรณของวิชาชีพ)

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

1.จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อที่ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเอง ด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อที่ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3.จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อที่ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อที่ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อที่ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี ทั้งทางกายวาจา และจิตใจ

ข้อที่ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อที่ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและ เสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

4.จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อที่ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5.จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อที่ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข

ทั้งนี้มาตรฐานการปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้คัดสรรมาตรฐาน เพียงบางส่วนที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูปทุมวัน เพื่อนำมาบูรณาการในการกำหนดตัวบ่งชี้ ดังจะได้นำเสนอในหัวข้อการสังเคราะห์ คุณลักษณะความเป็นครูและตัวบ่งชี้ต่อไป

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21

2.3.1 บทนำ

บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น บริษัทแอปเปิล บริษัทไมโครซอฟ บริษัทวอลต์ ดิสนีย์ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ ร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมตัวและก่อตั้งเป็น เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือเรียกย่อๆว่า เครือข่าย P21 ได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า **ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C** ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

3R ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic)

4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การร่วมมือ (Collaboration) และ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิต และอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษารูปแบบใหม่ (Creativity)

ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมทั้งชีวิต ในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

2.3.2 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจาก

การค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคน
สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย

- ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก
- ศิลปะ
- คณิตศาสตร์
- การปกครองและหน้าที่พลเมือง
- เศรษฐศาสตร์
- วิทยาศาสตร์
- ภูมิศาสตร์
- ประวัติศาสตร์

โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อ
การจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดย
การส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุก
วิชาแกนหลัก ดังนี้

- ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness)
- ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ
(Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)
- ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy)
- ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
- ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของ
นักเรียนเข้าสู่

โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่

- ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
- การสื่อสารและการร่วมมือ

2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการ
เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดง
ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

- ความรู้ด้านสารสนเทศ
- ความรู้เกี่ยวกับสื่อ
- ความรู้ด้านเทคโนโลยี

3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ความยืดหยุ่นและการปรับตัว
 - การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
 - ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
 - การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบ
- เชื่อถือได้ (Accountability)

- ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

4) ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C โดย 3R คือ Reading (อ่านออก) Writing (เขียนได้) และ Arithmetic (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

2.3.3 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง

ในศตวรรษที่ 21 การให้การศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (Higher order learning

skills) โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่า (Evaluating skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to use new knowledge in a creative way) ในอดีตที่ผ่านมา นักเรียนไปโรงเรียนเพื่อใช้เวลาในการเรียนรายวิชาต่างๆ เพื่อรับเกรด และเพื่อให้จบการศึกษา แต่ในปัจจุบันจะพบปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่างไป เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (Life in the real world) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น (Flexible in how we teach) มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความเป็นคนเจ้าความคิดเจ้าปัญญา (Resourceful) ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกไป ลักษณะของหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จะเป็นหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะเชิงวิพากษ์ (Critical attributes) เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ยึดโครงงานเป็นฐาน (Project-based) และขับเคลื่อนด้วยการวิจัย (Research-driven) เชื่อมโยงท้องถิ่นชุมชนเข้ากับภาค ประเทศ และโลก ในบางโอกาสนักเรียนสามารถร่วมมือ (Collaboration) กับโครงงานต่าง ๆ ได้ทั่วโลก เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง พหุปัญญา เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย ความรู้พื้นฐานเชิงพหุสำหรับศตวรรษที่ 21 และการประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการเรียนรู้จากการให้บริการ (Service) ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ภาพของห้องเรียน จะขยายกลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น (Greater community) นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นผู้ชี้นำตนเองได้ (Self-directed) มีการทำงานทั้งอย่างเป็นอิสระและอย่างร่วมมือกันคนอื่น หลักสูตรและการสอนจะมีลักษณะท้าทายสำหรับนักเรียนทุกคน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักสูตรจะไม่เน้นการยึดตำราเป็นตัวขับเคลื่อน (Textbook-driven) หรือแบบแยกส่วน (Fragmented) เช่นในอดีต แต่จะเป็นหลักสูตรแบบยึดโครงงานและการบูรณาการ การสอนทักษะและเนื้อหาจะไม่เป็นจุดหมายปลายทาง (As an end) เช่นที่เคยเป็นมา แต่นักเรียนจะต้องมีการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและการปฏิบัติในโครงงาน การเรียนรู้จากตำราจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ความรู้ (Knowledge) จะไม่หมายถึงการจดจำข้อเท็จจริงหรือตัวเลข แต่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและการปฏิบัติโดยเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เก่าที่มีอยู่ ทักษะและเนื้อหาที่ได้รับจะเกี่ยวข้องและมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติในโครงงาน จะไม่จบลงตรงที่การได้รับทักษะและเนื้อหาแล้วเท่านั้น การประเมินผลจะเปลี่ยนจากการประเมินความจำและความไม่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจต่อการนำไปปฏิบัติได้จริง ไปเป็นการประเมินที่ผู้ถูกประเมินมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วย (Self-assessment) ทักษะที่คาดหวังสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการ บูรณาการ ยึดโครงงานเป็นฐาน และอื่นๆ ดังกล่าวจะเน้นเรื่อง 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation skills) 2) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, media and technology skills) ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือ (Collaboration) ในการทำงานเป็นทีม การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical

thinking) ในปัญหาที่ซับซ้อน การนำเสนอด้วยวาจาและด้วยการเขียน การใช้เทคโนโลยี ความเป็นพลเมืองดี การฝึกปฏิบัติอาชีพ การวิจัย และการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

2.3.4 บทสรุป

การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ครูต้องเปลี่ยนแปลงทัศนยะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใดคือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (The ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (Optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข ดังนั้น ทักษะที่ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กับการพัฒนานักเรียนคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (3RX7C) รวมไปถึงครูต้องพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนการเป็นโค้ช (Coach) คอยอำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

ครูปฐมวัยมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงชีวิตเด็กกระหว่างบ้านและโรงเรียน ดังนั้นคุณลักษณะของครูปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงเป็นอย่างมาก เพราะครูปฐมวัยมีความใกล้ชิดกับเด็กเป็นระยะเวลานาน เด็กจึงได้มีโอกาสเลียนแบบสิ่งต่างๆ ที่ครูแสดงออก ดังนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยจึงนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมของเด็กปฐมวัยในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับบุคคลในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

Laura (2008) นักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกา ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย และสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ 12 ประการ (Twelve Characteristics of Effective Early Childhood Teachers) ได้แก่

- 1) มีใจรักในสิ่งที่จะทำ (Passion)
- 2) มีความเพียรพยายาม (Perseverance)

- 3) พร้อมที่จะเผชิญกับอุปสรรค (Willingness to take risks)
- 4) เป็นนักปฏิบัติ (Pragmatism)
- 5) มีความอดทน (Patience)
- 6) มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
- 7) การเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพนับถือ (Respect)
- 8) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- 9) มีความเป็นตัวอยู่เสมอ (Authenticity)
- 10) ใฝ่เรียนรู้ (Love of learning)
- 11) มีความกระตือรือร้น (High energy)
- 12) มีอารมณ์ขัน (Sense of humor)

ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009) ที่ครูรุ่นใหม่จะต้องเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จในโลกทุกวันนี้ โดยเฉพาะนักศึกษาครูที่เรียนด้านการศึกษายุคใหม่ควรได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากกว่านักศึกษาครูที่เรียนสาขาวิชาอื่น เนื่องจากภายหลังสำเร็จการศึกษาต้องไปทำหน้าที่ครูสอนเด็กก่อนวัยเรียนที่จำเป็นต้องส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของเด็กให้มีความพร้อมทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นต่อไป โดยคุณลักษณะพึงประสงค์ที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับครูยุคใหม่ควรมีได้แก่

1) การมีความรู้ในวิชาหลักและเนื้อหาประเด็นที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 (Core Subjects and 21st Century Themes) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะในการใช้ภาษา ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและการปกครอง ซึ่งควรครอบคลุมเนื้อหาในสาขาใหม่ๆ ที่มีความสำคัญต่อการทำงานและชุมชน ได้แก่ จิตนำสีกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง และความตระหนักในสุขภาพและสวัสดิภาพ

2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation) ได้แก่

2.1) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ซึ่งครอบคลุมไปถึง การคิดแบบสร้างสรรค์การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และการนำความคิดนั้นไปใช้อย่างสร้างสรรค์

2.2) การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) หมายความว่า รวมถึงการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ การคิดตัดสินใจและการคิดแก้ปัญหา

2.3) การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) ซึ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และการท างานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ นับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก ดังนั้นครูปฐมวัยจึงควรมีทักษะดังต่อไปนี้ คือ

3.1) การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy)

3.2) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

3.3) การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT (Information, Communications & Technology) Literacy)

4) ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ในการดำรงชีวิตและในการทำงานนั้นไม่เพียงต้องการคนที่มีความรู้ ความสามารถในการเื้อหาความรู้ หรือทักษะการคิดเท่านั้น หากแต่ยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วย ทักษะที่จำเป็น ได้แก่

4.1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability)

4.2) ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง (Initiative and Self Direction)

4.3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills)

4.4) การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ (Productivity and Accountability)

4.5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนานิสิตให้มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น ได้แก่ การมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู มาตรฐานวิชาชีพครู จึงได้คัดสรรคุณลักษณะบางประการที่สามารถเสริมข้อจำกัดของหลักสูตรผลิตครู เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตัวบ่งชี้สำหรับงานวิจัยนี้ ดังจะได้แสดงรายละเอียดการสังเคราะห์ในบทที่ 3 ต่อไป

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน (2550) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผลการวิจัย ได้แก่ 1) สมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ประเทศไทยและต่างประเทศได้กำหนดสมรรถนะครูสอดคล้องกัน 14 ด้าน ได้แก่ (1) การสื่อสารและการใช้ภาษา (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) ความรู้ในวิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง (4) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (5) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (6) การบริหารและจัดการชั้นเรียน (7) นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ (8) การวัดและประเมินผล (9) การวิจัยในชั้นเรียน (10) จิตวิทยาสำหรับครู (11) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (12) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (13) ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และ (14) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ควรมีการกำหนดสมรรถนะครูโดยทำสมรรถนะต้นแบบ มีลักษณะเฉพาะตามบริบท เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะสาขา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ควรวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของครูแต่ละคนและเข้าสู่กระบวนการพัฒนาสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของครูโดยไม่บังคับ จัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็งในการกำกับนโยบาย ติดตามและประเมินการพัฒนาสมรรถนะครู สถานศึกษาหรือโรงเรียน ควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งมีกระบวนการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งในมิติด้านเนื้อหาและมิติด้านศาสตร์การสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

รสริน เจริญไธสง (2554) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการไตร่ตรองเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนมีหลักการ 4 ประการ คือ 1) การกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์เทคนิควิธีสอนที่เลือกใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน 2) กระบวนการไตร่ตรองเชิงวิพากษ์สามารถส่งเสริมให้เกิดได้ตามระดับการคิดไตร่ตรอง 3) การส่งเสริมความสามารถต้องครอบคลุมทั้งการคิดพิจารณาเทคนิควิธีสอนในเชิงเปรียบเทียบและนำสิ่งที่คิดไปใช้ 4) การเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบประชาธิปไตยและร่วมมือกัน รูปแบบการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทบทวนเทคนิควิธีสอนภายใต้หลักการและเหตุผลตามหลักวิชาการ 2) การวิเคราะห์จุดบกพร่อง จุดแข็งของเทคนิควิธีสอนภายใต้การเชื่อมโยงมุมมองและประสบการณ์ที่หลากหลาย 3) การปรับแผนการสอนใหม่ภายใต้ข้อสรุปอย่างไตร่ตรอง 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่าง

ไตร่ตรอง 5) การประเมินผลกระทบเชิงคุณค่าต่อผู้เรียนและสังคม นอกจากนี้ผลการใช้รูปแบบพบว่าสามารถพัฒนานักศึกษาครูให้มีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสูงขึ้น

ศรีสุตา นามจิต วลนิภา ฉลากบาง และทันนา ประสานตรี (2554) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนปฐมวัย และผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง 380 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 95 คน ครูผู้สอนปฐมวัย 95 คน และผู้ปกครอง 190 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย อยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาในสาขาแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนชั้นปฐมวัยแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 5) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านอุดมการณ์ในวิชาชีพ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม

อดิสรา ศรีเมืองบุญ ศิริวิมล รัศมีพิพัฒน์ และ ละดา ดอนหงษา (2559) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย จำนวน 352 คน และเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยจำนวน 6 โรงเรียนๆละ 10-15 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมและด้านมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพและด้านการสอน ตามลำดับ ด้านการสอนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ด้านบุคลิกภาพที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ทำเลียบทำสีผม ด้านคุณธรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เรียนรู้นิสัยของผู้บังคับบัญชาหลักเลี่ยงการประจบสอพลอ แนวทางการพัฒนาการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่พึงประสงค์ ด้านการสอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ทำสื่อการเรียนและอุปกรณ์การสอนใช้เอง และพัฒนาตนเองต่อเนื่อง ด้านบุคลิกภาพ ครูปฐมวัยต้องมีความอ่อนโยน นุ่มนวล ใจดี มีระเบียบวินัย ซื่อตรง พุดจาไพเราะ เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครูควรยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความเมตตากรุณา ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน และเป็นแบบอย่างที่ดี

แก่ลูกศิษย์ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ความเป็นมิตร ปฏิบัติกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมได้เป็นอย่างดี

อุบล เลี้ยววาริน (2558) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู ใน 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู ด้านสมรรถนะของครู และด้านการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ และเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของครูอายุงานมากและครูอายุงานน้อยที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครู ใน 4 ด้าน เก็บข้อมูลครูจำนวน 375 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพครู 1) ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู คาดหวังในเรื่องความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในความเป็นครู การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ การยอมรับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ การมีความรักในวิชาชีพ การสวดเทรศคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การเปิดใจกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง และการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน 2) ด้านจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ ครูคาดหวังในให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ และมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ 3) ด้านสมรรถนะ ครูคาดหวังในความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพแห่งตน สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความรัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน สามารถจัดทำแผนการเรียน และสามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ และ 4) ด้านการเตรียมตัวที่จะอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูคาดหวังในเรื่องการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตัวเองให้เป็นผู้รอบรู้ ส่วนผลการเปรียบเทียบความคาดหวังระหว่างครูที่มีอายุงานมากและครูที่มีอายุงานน้อยพบว่าครูที่มีอายุงานน้อยมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูทั้ง 4 ด้าน คือ การปฏิบัติงานในหน้าที่ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครู สมรรถนะของครู และการเตรียมตัวอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้สูงกว่าครูที่มีอายุงานมาก

พรรณวร บุญประเสริฐผล (2552) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 26 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการ

ทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์อยู่ในระดับมาก

ศิริมา วงษ์สกุลดี (2558) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง สถิติ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อารังโสสถิตสกุล (2560) ได้พัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครูดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันว่าควรมีการพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวทางการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู 2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรพบว่า หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษานำร่องพบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริง 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความสามารถในการสร้าง/พัฒนาหลักสูตร และความสามารถในการประเมินหลักสูตรและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรมีผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับมาก

สุโชค ฉันทะนิ (2560) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแนวเสริมต่อการเรียนรู้ที่มีต่อทักษะพื้นฐานการตะโกนกีฬาเทควันโด โดยศึกษาในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะที่มีต่อการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแนวเสริมต่อการเรียนรู้เป็นไปในทางบวก นักเรียนเห็นด้วยในการนำการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแนวเสริมต่อการเรียนรู้ที่เข้ามาใช้ในการสอนเทควันโด การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแนวเสริมต่อการเรียนรู้มีผลต่อทักษะพื้นฐานของกีฬาเทควันโดของนักเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ นักเรียนที่ได้รับการสอนเทควันโดมีการเปลี่ยนแปลงไปในระดับที่สูงขึ้น

พิไลลักษณ์ โรจนประเสริฐ และ เต็มดวง บุญเปี่ยมศักดิ์ (2556) ได้ศึกษาผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการสอนแบบสะท้อนคิดเรื่องการพยาบาลเด็กป่วยที่ได้รับการสวนทวารใจต่อความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 118 คน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความรู้ภายหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและการเรียนรู้ด้วยวิธีสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาลสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณภายหลังเรียนในภาพรวมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเมื่อแยกรายด้านของการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกด้าน

Wang (1998) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูฝึกสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การไตร่ตรองสะท้อนความคิดในบริบทของไต้หวัน โดยมีคำถามวิจัย 4 ข้อ คือ 1) สิ่งใดบ้างที่ครูเชื่อและรู้เกี่ยวกับการสอน การเรียนรู้ การจัดการศึกษาในโรงเรียนและประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้อง 2) ลักษณะพฤติกรรมการสอนของความเชื่อและความรู้ของครูเป็นอย่างไร 3) ความเชื่อและความรู้เกี่ยวกับการสอน การเรียนรู้และการจัดการศึกษาในโรงเรียนและประเด็นที่เกี่ยวข้องทางสังคมที่มีความต้องการเป็นอย่างไร และ 4) ความเชื่อ ความรู้ และพฤติกรรมของครูเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยศึกษากับครูฝึกสอน 2 คน พบว่า มีการสร้างองค์ความรู้รายบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสอนโดยสร้างความหมายจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยการสนับสนุนจาก การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการไตร่ตรองสะท้อนความคิดแสดงให้เห็นการพัฒนาวิชาชีพครู มีข้อเสนอแนะของการนำผลการวิจัยไปใช้ 4 ประการ คือ 1) ว่าจ้างครูที่มีความรู้เชิงปฏิบัติการ 2) ช่วยเหลือครูแก้ปัญหา 3) สนับสนุนการไตร่ตรองสะท้อนความคิดของครู และ 4) ส่งเสริมครูให้เข้าร่วมในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้

Kember และคณะ (2000) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาแบบประเมินความสามารถการคิดไตร่ตรอง โดยใช้แนวคิดของ Mezirow โดยแบ่งระดับการคิดไตร่ตรองออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) การ

คิดแบบที่เคยชิน (Habitual Action) 2) การคิดจากความเข้าใจ (Understanding) 3) การคิดทบทวนอย่างรอบคอบ (Reflection) 4) การคิดแบบไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ (Critical Reflection) ซึ่งเป็นแบบวัฏการคิดไตร่ตรองที่มีลักษณะให้นักเรียนประเมินตนเอง จำนวน 16 ข้อ ผลการวิจัยพบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับผู้เรียนทุกสาขาและสามารถทำนายความแตกต่างของระดับการคิดไตร่ตรองในผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันได้

Campbell (2001) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการคิดไตร่ตรองของครูระหว่างครูใหม่กับครูที่มีประสบการณ์การสอน เพื่อศึกษาการคิดไตร่ตรองการสอนและการสอนของครูใหม่ที่มีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 3 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 8 ปี ขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูใหม่ 7 คน ครูที่มีประสบการณ์การสอน 8 คน ที่สมัครเข้าร่วมการวิจัย ครูจะถูกบันทึกวิดีโอการสอนและบันทึกเสียงความเห็นเกี่ยวกับการสอนของตนเอง การบันทึกเสียงจะวิเคราะห์เปรียบเทียบและจัดกลุ่มเรื่องที่ใช้ในการคิดไตร่ตรองในทันที ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติแบบคิดไตร่ตรองหรือไม่มีประสบการณ์มาก่อนเน้นการคิดไตร่ตรองการสอนของตนเอง ครูที่มีประสบการณ์การสอนเน้นการแก้ปัญหา เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติวิธีนัยเทคนิคการสอนของตนเอง บรรยายเกี่ยวกับผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน บรรยายเหตุการณ์การสอน อธิบายทางเลือกในการใช้เทคนิคการสอนของตนเอง และให้ข้อคิดเห็นอื่นๆ นอกจากนี้ครูทั้งสองประเภทกล่าวถึงเหตุการณ์การสอนบ่อยที่สุด อธิบายทางเลือกในการสอนและผู้เรียน อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนกล่าวถึงผู้เรียนการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ และรูปแบบการสอนของตนเองมากกว่าครูใหม่ ครูทั้งหมดมีการคิดไตร่ตรองถึงวิธีสอนที่ปรับเปลี่ยนหรือคาดการณ์ถึงวิธีสอนที่อาจปรับเปลี่ยนไปในอนาคต

Brantley และ Calandra (2010) ได้พัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนรู้การสอนโดยใช้แนวคิดของการไตร่ตรอง (Reflection) เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาฝึกสอนวิชาพลศึกษา รูปแบบที่พัฒนาขึ้นคือ IDNT (Introducing Design to Novice Teachers) ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการออกแบบบทเรียน (Lesson Design Phase) 2) ขั้นตอนการประเมินการคิดไตร่ตรอง (Reflection Evaluation Phase) โดยใช้กิจกรรมการรู้คิด (Metacognitive Activities) เกี่ยวกับข้อมูลนักเรียน ข้อมูลด้านประสบการณ์ การรับรู้ทางด้านวัฒนธรรมและรูปแบบการคิดเกี่ยวกับการสอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการคิดสะท้อนแบบหลายมิติ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การบันทึกวิดีโอการสอนจำนวน 2 ครั้ง ใน 6 สัปดาห์ แล้วทำการสนทนาไตร่ตรองหลังการสอนกับครูพี่เลี้ยงเพื่อปรับปรุงการ

สอน โดยมีการบันทึกการสนทนาร่วมกับการสัมภาษณ์ก่อนและหลังการสัมมนา การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบคงที่ (Constant Comparative Methods) การไตร่ตรองโดยการ ใช้วีดิทัศน์ (Video-Based Reflection) ทำให้นักศึกษาฝึกสอนมีความสามารถในการออกแบบการ เรียนการสอนในแนวทางใหม่ และมีการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์สูงขึ้น

Stoddard (2002) ได้ศึกษายุทธวิธีในการพัฒนาการคิดไตร่ตรองของนักศึกษาครูใน โปรแกรมฝึกหัดครู โดยใช้ยุทธวิธีการทำงานเป็นรายบุคคล การเขียนบันทึกสนทนา และการบันทึก เพื่อสะท้อนการคิดไตร่ตรองในห้องเรียนวิชาศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นรายบุคคล การ เขียนบันทึกสนทนา การบันทึกเพื่อสะท้อนการคิดไตร่ตรองสามารถพัฒนาการคิดไตร่ตรองของ นักศึกษาครูในโปรแกรมฝึกหัดครู

สรุปผลการวิจัยข้างต้นพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามการรับรู้ของบุคคล ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร เพื่อนครู ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน มีความคาดหวังว่าครูปฐมวัยควรมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกันอาจจะจำแนกเป็นด้านย่อยๆ ได้ เช่น ด้านการปฏิบัติงานครู ปฐมวัย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและสัมพันธภาพ และ ด้านสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้อง คาดหวังให้ได้รับการเสริมสร้างตั้งแต่กระบวนการผลิตนิสิตนักศึกษาครูปฐมวัยให้มีความเข้มข้นและ ต่อเนื่อง เพื่อให้ได้บัณฑิตทางด้านการศึกษาปฐมวัยที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไป

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า หลักการพื้นฐานที่ผู้วิจัยคัดสรรเพื่อบูรณาการในการ สังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย ซึ่ง ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ตามแนวประสบการณ์เป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะ เป็นฐาน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแต่ละเรื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่า หลักการพื้นฐานเหล่านี้จะสามารถนำมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิต วิญญาณความเป็นครูให้แก่บัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะได้แสดงการ สังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

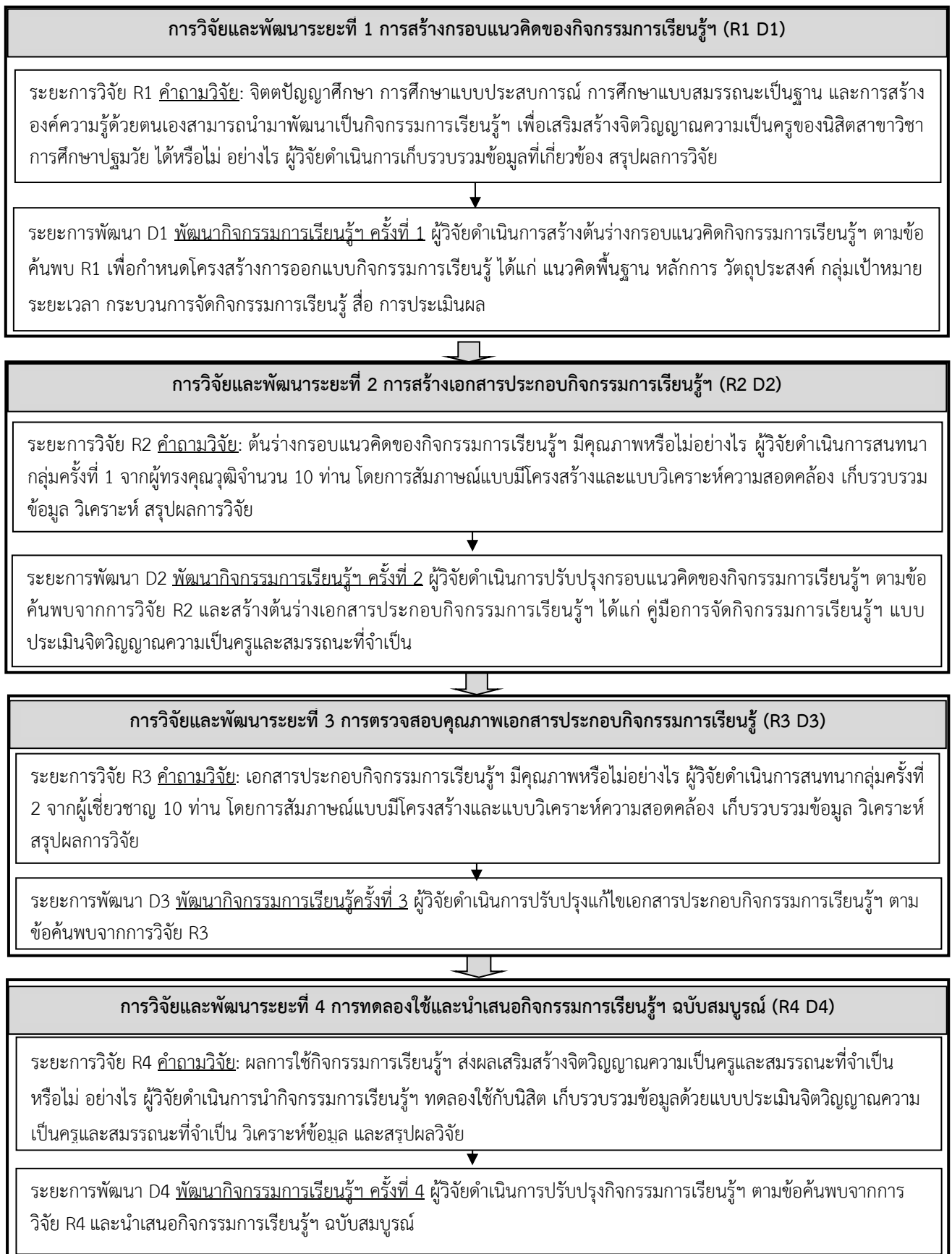
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา จำแนกวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ได้แก่

1. การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (R1 D1)
2. การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 2 การสร้างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (R2 D2)
3. การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (R3 D3)
4. การวิจัยและการพัฒนาระยะที่ 4 ได้แก่ การทดลองใช้และนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ฉบับสมบูรณ์ (R4 D4)

กรอบแนวคิดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา แสดงในภาพที่ 3.1 ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 1: การสร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ (R1 D1)

การดำเนินการวิจัยและพัฒนาในระยเสนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. ระยะการวิจัย R1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. ระยะการพัฒนา D1 การสร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้

1. ระยะการวิจัย R1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

คำถามวิจัย: จิตตปัญญาศึกษา การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้หรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อตอบคำถามการวิจัยโดยทบทวนองค์ความรู้ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกรอบแนวคิดและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ดังนี้

- 1.1.1 จิตตปัญญาศึกษา (ไม่ปรากฏในบทที่ 2 เนื่องจากตัดออกตามผลการวิพากษ์)
- 1.1.2 การศึกษาแบบประสบการณ์
- 1.1.3 การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน
- 1.1.4 การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 1.1.5 จิตวิญญาณความเป็นครู
- 1.1.6 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ
- 1.1.7 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556

1.1.8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21

1.1.9 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย (เพิ่มเติมขึ้นภายหลังการวิพากษ์รอบที่ 1)

2. ระยะการพัฒนา D1 การสร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้

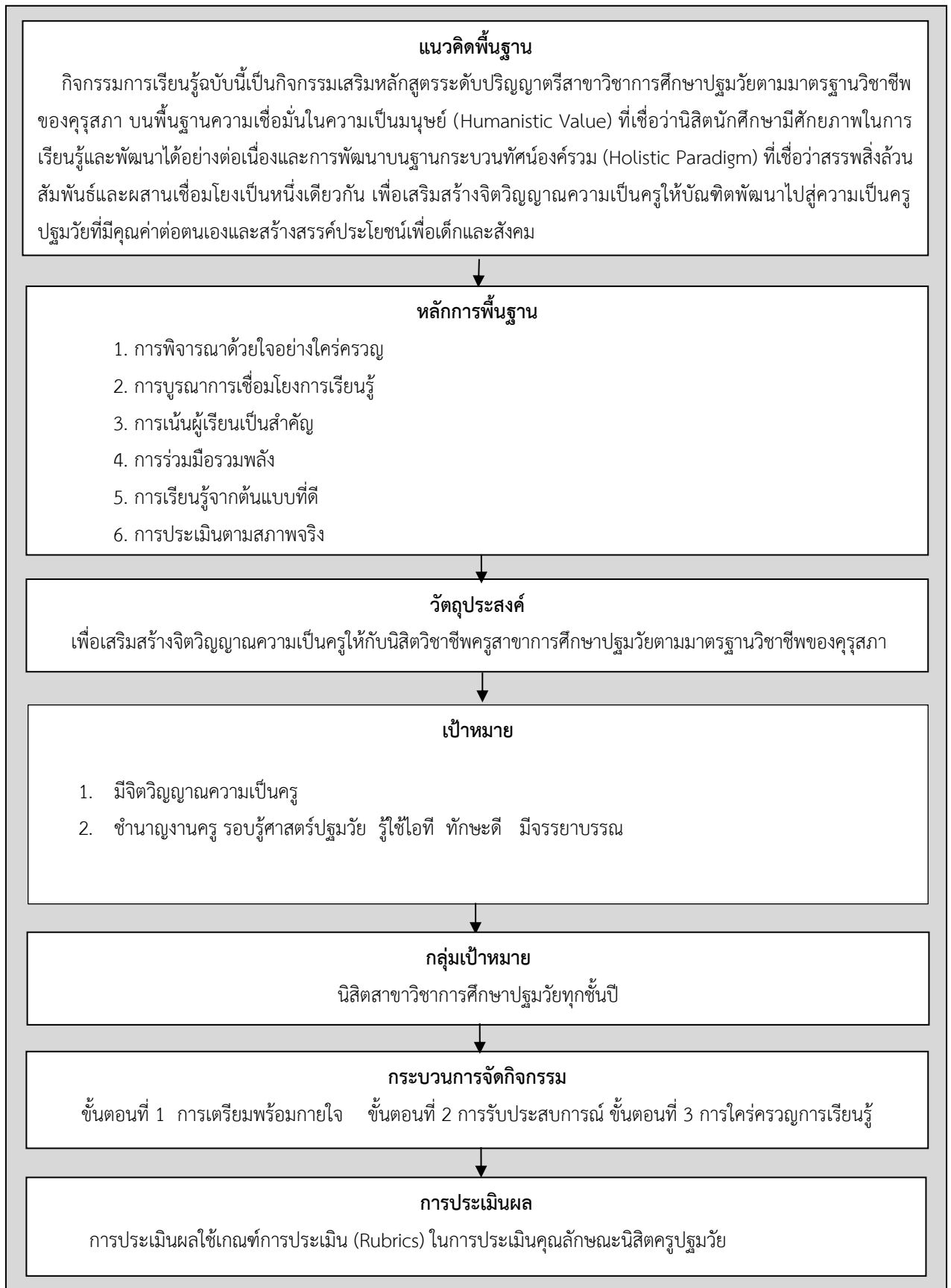
ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ตามผลการวิจัยระยะ R1 ดังนี้

2.1 สังเคราะห์แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยจาก 4 แนวคิดหลักเป็น ได้แก่ จิตตปัญญาศึกษา การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกรอบแนวคิดและเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.2 สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

2.3 กำหนดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล ซึ่งผลของการพัฒนา D2 การสร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 3.2 ต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ระยะการพัฒนา D1

การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 2 การสร้างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (R2 D2)

การดำเนินการวิจัยและพัฒนาในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

3. ระยะการวิจัย R2 การตรวจสอบคุณภาพต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 .
ระยะการพัฒนา D2 การปรับปรุงกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

3. ระยะการวิจัย R2 การตรวจสอบคุณภาพต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้

คำถามวิจัย: ต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร
ผู้วิจัยดำเนินการตอบคำถามการวิจัยโดยการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดกลุ่มสนทนา (focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ 2 กลุ่ม โดยจำแนกสัดส่วนสัดส่วนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเป็น 50 : 50 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และความเป็นครู จำนวน 5 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มมีการกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ และรายนาม ดังนี้

3.1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน มีเกณฑ์คุณสมบัติ ได้แก่ มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ/หรือมีตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ/หรือมีประสบการณ์การทำงานด้านสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเป็นที่ยอมรับ 5 ปีขึ้นไป โดยกำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีความหลากหลาย รวมทั้งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บัณฑิต รายนามผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัยดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4) อาจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

5) อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) หัวหน้าศูนย์ปฐมวัย
โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

3.1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และจิตวิญญาณความเป็นครู
จำนวน 5 ท่าน มีเกณฑ์คุณสมบัติ ได้แก่ มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
และ/หรือมีตำแหน่งทางวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และ/หรือมีประสบการณ์การทำงานด้านใน
สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับ 5 ปีขึ้นไป รายนามผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
และจิตวิญญาณความเป็นครูดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1) รองศาสตราจารย์ ดร.รสสุคนธ์ มกรมณี อนุกรรมการประเมินมาตรฐาน
หลักสูตรและมาตรฐานการผลิตเพื่อรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา
คณะที่ 2 ศุภสภา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพร อนุศาสนนันท์ ค.ด.(การวัดและประเมินผล
การศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3) อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ จารุชัยนิวัฒน์ อีรานุรักษ์ ค.ด. (หลักสูตรและ
การสอน) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) อาจารย์ ดร.หญทัย อนุสรราชกิจ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน)
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี

5) อาจารย์ ดร.วรวิทย์ เฟื่องพันธ์ ค.ด. (พัฒนศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็น
ครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 กำหนดลักษณะการสนทนากลุ่มเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามใน
การสนทนากลุ่มเพื่อการวิพากษ์และตรวจสอบต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ
เสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิรอบที่ 1
สรุปได้ ดังนี้

1) ภาพรวมของโครงสร้างต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (90
นาที)

1.1) โครงสร้างขององค์ประกอบต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการ
เรียนรู้ฯ ที่ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ การจัดระบบโครงสร้างเพื่อ
นำเสนอเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรอบแนวคิดการประเมินนั้น มีความ

ครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสม หรือไม่ เพื่อนำไปสู่การสร้างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.2) หากมีองค์ประกอบที่ควรเพิ่มเติม เป็นหัวข้อหลัก หรือหัวข้อรอง ภายใต้องค์ประกอบใด และแนวคิดรวบยอดสำคัญของหัวข้อใหม่ที่เพิ่มเติมเป็นอย่างไร

1.3) มีองค์ประกอบใดที่ควรตัดทิ้ง หรือนำไปสังเคราะห์รวมเป็นหัวข้อรอง ในองค์ประกอบอื่นหรือไม่ อย่างไร

1.4) ประเด็นอื่นๆ ตามข้อเสนอของผู้วิพากษ์

2) รายละเอียดเกี่ยวกับความเหมาะสม ความตรง ความครอบคลุม และความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบ (90 นาที)

2.1) ความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ การจัดระบบโครงสร้างเพื่อนำเสนอเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรอบแนวคิดการประเมิน)

2.2) ความตรงเชิงเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ การจัดระบบโครงสร้างเพื่อนำเสนอเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรอบแนวคิดการประเมิน)

2.3) ความครอบคลุมในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ การจัดระบบโครงสร้างเพื่อนำเสนอเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรอบแนวคิดการประเมิน)

2.4) ความสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ (ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ การจัดระบบโครงสร้างเพื่อนำเสนอเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรอบแนวคิดการประเมิน)

2.5) ประเด็นอื่นๆ ตามข้อเสนอของผู้วิพากษ์

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.3.1 แนวคิดพื้นฐาน ได้นำปรัชญาและแนวคิดมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรม ได้แก่ จิตตปัญญาศึกษา การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แต่ในลักษณะการกำหนดแนวคิดพื้นฐานจะเน้นไปที่จิตตปัญญาศึกษาเป็นฐาน และแนวคิดที่เหลือจะนำไปใส่หลักการ ส่งผลให้ไม่สอดคล้องกัน และคาดว่าส่งผลให้มีความยากเนื่องจากความเข้าใจของบุคคลที่จะนำกิจกรรมนี้ไปใช้อยู่ในวงที่แคบลงด้วยลักษณะแนวคิดหลักยังเป็นแนวคิดที่อยู่ในแวดวงจำกัด ดังนั้นจึงควรนำไปเป็นเทคนิคย่อยมากกว่า และให้ชูประเด็นการศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่มีความแพร่หลาย และรู้จักเป็นวงกว้างเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำไปใช้ต่อไป

3.3.2 หลักการพื้นฐาน ควรปรับให้มีลักษณะการเขียนเป็นหลักการ และให้ล้อตามแนวคิดพื้นฐานที่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกัน

3.3.3 วัตถุประสงค์ ไม่มีประเด็นปรับปรุง

3.3.4 เป้าหมาย จิตวิญญาณความเป็นครูให้ระบุให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และมีความเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาจริงของนิสิตครูเมื่อจบออกไปและต้องเผชิญกับสภาพการทำงานจริงที่แตกต่างจากหลักการทางการศึกษาปฐมวัย ความกดดันจากกลุ่มผู้ปกครอง สังคมที่มีความเชื่อที่ผิดไปจากพัฒนาการและธรรมชาติเด็ก ดังนั้นจึงควรเพิ่ม ความกล้าหาญทางวิชาการ และสมรรถนะที่จำเป็นให้ลดจำนวนลง โดยคัดเลือกเฉพาะที่โดดเด่นและไม่ซ้ำซ้อนกับหลักสูตร เนื่องจากหากดำเนินการทั้งหมดจะเป็นการทำงานมีมากเกินไปและซ้ำซ้อนกับหลักสูตรการผลิตบัณฑิต จึงควรคัดสรรประเด็นที่มีข้อมูลยืนยันว่าหลักสูตรการผลิตบัณฑิตที่มีอยู่สามารถทำได้ยาก และควรเพิ่มเติมการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยจะมีความเฉพาะมากขึ้นและเหมาะกับการเป็นกิจกรรมเสริมในการวิจัยครั้งนี้

3.3.5 กลุ่มเป้าหมาย สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้คัดสรรเฉพาะชั้นปีที่มีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมเป็นอัตลักษณ์ที่เหมาะสมกับจิตวิญญาณความเป็นครูในประเด็นเป้าหมายที่คัดสรร ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 4 มากกว่าทำทุกชั้นปี

3.3.6 กระบวนการจัดกิจกรรมปรับจากเดิม คือใช้กระบวนการตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเป็นฐาน มาเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักการพื้นฐานที่ได้ปรับปรุงใหม่

3.3.7 การประเมินผล ไม่มีประเด็นปรับปรุงด้านวิธีการ และลักษณะของการประเมิน แต่ให้ปรับปรุงและพัฒนาตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ได้ปรับปรุงไป

4. ระยะการพัฒนา D2 การปรับปรุงกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการในระยะการพัฒนา D2 โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 4.1 การปรับปรุงและนำเสนอกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4.2 การสร้างต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 การปรับปรุงกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต้นร่างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามผลการวิจัยระยะ R1 สรุปได้ ดังนี้

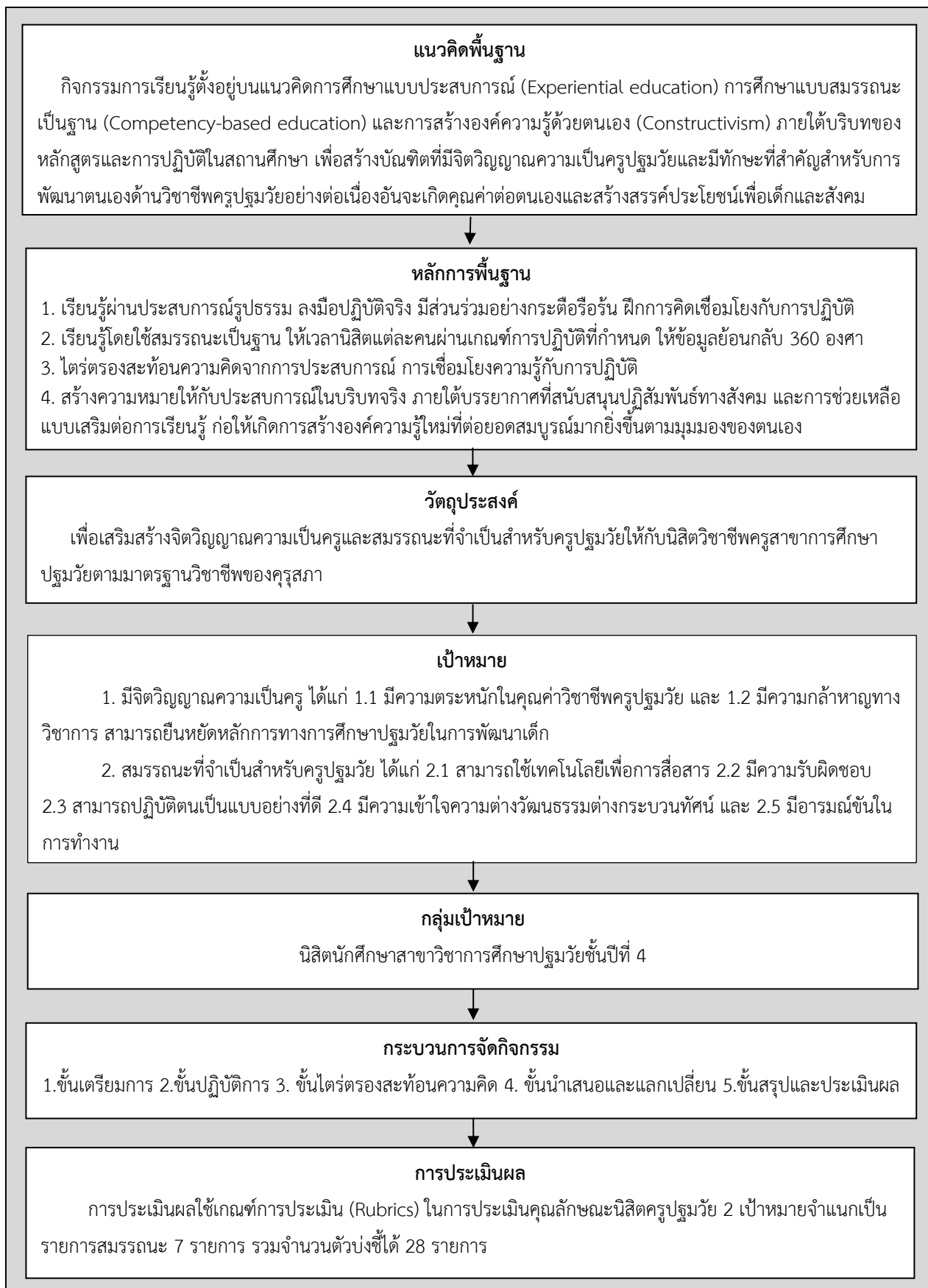
ตารางที่ 3.1 ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขต้นร่างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้

หัวข้อ	ต้นร่างกรอบแนวคิด	ประเด็นการปรับปรุงกรอบแนวคิด
แนวคิดพื้นฐาน	กิจกรรมการเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic Value) ที่เชื่อว่านิสิตนักศึกษามีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาบนฐานกระบวนทัศน์องค์รวม (Holistic Paradigm) ที่เชื่อว่าสรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์และผสานเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้บัณฑิตพัฒนาไปสู่ความเป็นครูปทุมวัยที่มีคุณค่าต่อตนเองและสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม	ปรับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาออกเนื่องจากส่งผลต่อการนำไปใช้ในวงกว้าง และปรับให้การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมาเป็นแนวคิดพื้นฐานด้วย แทนที่การนำไปใช้เฉพาะในหลักการ ซึ่งส่งผลให้มีความแพร่หลายและเป็นที่รู้จักในวงกว้างเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำไปใช้ต่อไป
หลักการพื้นฐาน	1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ 2. การบูรณาการเชื่อมโยงการเรียนรู้ 3. การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4. การร่วมมือร่วมพลัง 5. การเรียนรู้จากต้นแบบที่ดี และ 6. การประเมินตามสภาพจริง	1. ปรับการเขียนให้หลักการมากกว่าเป็นการกำหนดเฉพาะหัวข้อแนวคิดที่นำมาใช้ 2. ปรับให้ล้อตามแนวคิดพื้นฐานที่ปรับใหม่
วัตถุประสงค์	เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูแก่นิสิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปทุมวัย ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา	-
เป้าหมาย	จำนวน 26 ข้อ ประกอบด้วย 1. มาตรฐานที่ 1 จำนวน 8 ข้อ 2. มาตรฐานที่ 8 จำนวน 2 ข้อ	1. จิตวิญญาณความเป็นครูระบุให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มประเด็นที่นิสิตต้องเผชิญกับสภาพจริง คือ ความกล้าหาญทาง

หัวข้อ	ต้นร่างกรอบแนวคิด	ประเด็นการปรับปรุงกรอบแนวคิด
	3. มาตรฐานที่ 11 จำนวน 2 ข้อ 4. มาตรฐานการปฏิบัติงานฯ จำนวน 7 ข้อ 5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 7 ข้อ	วิชาการศึกษา 2. สมรรถนะที่จำเป็นให้ลดจำนวนลง โดยคัดเลือกเฉพาะรายการที่โดดเด่นที่หลักสูตรการผลิตบัณฑิตไม่สามารถดำเนินการได้หรือได้น้อย 3. เพิ่มเติมการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปทุมวียจะมีความเฉพาะมากขึ้น
กลุ่มเป้าหมาย	นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกชั้นปี	ปรับให้เป็นพหุศาสตร์นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 เนื่องจากมีความเฉพาะและเหมาะสมกับประเด็นการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่คัดสรร
กระบวนการจัดกิจกรรม	กระบวนการแห่งจิตตปัญญาศึกษา 3 ชั้น 1. ชั้นการเตรียมพร้อมกายใจ 2. ชั้นการรับประสบการณ์ 3. ชั้นการใคร่ครวญการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้ 4 ชั้น 1. ชั้นเตรียมความพร้อม 2. ชั้นปฏิบัติการ 3. ชั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน 4. ชั้นสรุปและประเมินผล
การประเมินผล	การประเมินด้วยแบบประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ (Rubrics Assessment) ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินแบบรอบด้าน 360 องศา จากตนเอง เพื่อน อาจารย์ และจากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบหลักฐานผลงานและการสังเกต โดยเกณฑ์การประเมินผลมีคุณลักษณะพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกด้าน	การประเมินด้วยแบบประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ (Rubrics Assessment) ประเมินคุณลักษณะนิสิตครูปฐมวัย 2 เป้าหมาย 7 รายการสมรรถนะ 28 รายการตัวบ่งชี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินแบบรอบด้าน 360 องศา จากตนเอง เพื่อน อาจารย์ และจากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบหลักฐานผลงานและการสังเกต โดยเกณฑ์การประเมินผล มีคุณลักษณะพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกด้าน

จากนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ภายหลังการวิพากษ์และปรับปรุง ดังนี้

ภาพที่ 3.3 กรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ระยะการพัฒนา D2

4.2 การสร้างต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดตามกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้สร้าง ตรวจสอบ และพัฒนาขึ้น โดยเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นร่างคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับอาจารย์ โดยจัดทำรายละเอียดของหัวข้อต่างๆ ตามโครงสร้างกรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กรอบแนวคิดการประเมินจิตวิญญาณความเป็นครู นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเติมคำชี้แจงการนำไปใช้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	การวัดผลและประเมินผล	ระยะเวลา	กลุ่มเป้าหมาย
วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ นิสิตเกิด ความ ตระหนักใน คุณค่าวิชาชีพ ครูปฐมวัย 2. เพื่อให้ นิสิตมีความ กล้าหาญทาง วิชาการ สามารถยื่น หยัดหลักการ ทางการศึกษา ปฐมวัยในการ พัฒนาเด็กได้	กิจกรรมครูผู้กล้า เป็นกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาจะได้พัฒนา ความตระหนักในคุณค่าทางวิชาชีพครู ปฐมวัยและการมีความกล้าหาญทาง วิชาการ ดังนี้ 1. ขึ้นเตรียมความพร้อมเป็นการสร้าง แรงบันดาลใจเกี่ยวกับความสำคัญของ เด็กปฐมวัยและวิชาชีพครูปฐมวัยในการ ยืนหยัดหลักการทางวิชาการศึกษา ปฐมวัย 2. ขึ้นปฏิบัติการเป็นการศึกษาปัญหา ความเข้าใจหรือการปฏิบัติทาง การศึกษาปฐมวัยที่คลาดเคลื่อน โดย เลือกประเด็นที่สนใจหรือประเด็นร่วม สมัยนำมาวางแผนออกแบบการดำเนิน กิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและ การรณรงค์เพื่อเด็กให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ด้วยวิธีการที่หลากหลายขึ้นกับความ สนใจของนิสิตนักศึกษา จากนั้น ดำเนินการจริงเก็บข้อมูลและแสดงผล การประเมินตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับ กลุ่มเป้าหมาย 3. ชื่นนำเสนอและแลกเปลี่ยน เป็น	1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2. แหล่งเรียนรู้ที่ให้ความรู้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง 3. เครื่องเขียน เช่น กระดาษ ปากกา สี ไม้ บรรทัด ยางลบ 4. สื่อที่เลือกสำหรับการ รณรงค์โครงการครูผู้กล้า 5. สื่อเพื่อการประเมินตาม สภาพจริง 6. แบบบันทึกการสะท้อน ความคิดของตนเอง 7. แบบบันทึกกิจกรรมการ เรียนรู้ “ครูผู้กล้า” 8. แฟ้มสะสมผลงาน รายบุคคล 9. คู่มือและกิจกรรมการ ประเมิน	วิธีการวัดผล - การตรวจ ผลงาน - การสังเกต เครื่องมือวัดผล - แบบประเมิน คุณลักษณะ เกณฑ์การ ประเมิน - มีคุณลักษณะ ความเป็นครูอยู่ ในระดับดี มาก ขึ้นไป	1 ภาค การศึกษา หรือยืดหยุ่น ตาม คุณลักษณะ	นิสิต นักศึกษา สาขาวิชา การศึกษา ปฐมวัยชั้นปี ที่ 4

วัตถุประสงค์	คำอธิบายกิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	การวัดผลและประเมินผล	ระยะเวลา	กลุ่มเป้าหมาย
	ขั้นตอนที่นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายและประสบการณ์ที่ได้รับ การแสดงผลการไตร่ตรองสะท้อนความคิดเกี่ยวกับคุณค่าวิชาชีพครูบ่มวัยและการยืนหยัดทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล 4. ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่นิสิตนักศึกษาจะได้สรุปงานตามขอบข่ายและประเมินผลตามกรอบการประเมิน				

4.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นร่างคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนิสิต โดยจัดทำรายละเอียดของหัวข้อต่างๆ ล้อตามโครงสร้างคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับอาจารย์ แต่ปรับให้มีความเหมาะสม และคัดกรองเนื้อหาพาะที่นิสิตมีความจำเป็นต้องใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นร่างแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ดังนี้

1) ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูจัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในการตอบคำถามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ในส่วนของผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้

2) ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูให้เป็นการประเมินแบบเกณฑ์การประเมินหรือแบบรูบริกส์ (Rubrics) ระบุข้อความแสดงระดับคุณภาพที่แตกต่างกันของการบรรลุมาตรฐานหรือเกณฑ์เทียบ 5 ระดับ เรียงจากระดับสมรรถนะต่ำสุดถึงสูงสุด 1-5 ตามลำดับ

3) ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูตามกรอบแนวคิดในการนิยามตัวแปรตาม ได้แก่

3.1) จิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 รายการสมรรถนะ ได้แก่ 3.1.1) มีความตระหนักในคุณค่าวิชาชีพครูบ่มวัย และ 3.1.2) มีความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาบ่มวัยในการพัฒนาเด็ก

3.2) สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูบ่มวัย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 รายการสมรรถนะ ได้แก่ 3.2.1) สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร 3.2.2) มีความรับผิดชอบ 3.2.3) สามารถ

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3.2.4) มีความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และ 3.2.5) มี
 อารมณ์ขันในการทำงาน

4) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารเพื่อจัดทำตัวบ่งชี้สำหรับสมรรถนะ
 ทั้ง 7 รายการ รายการละ 4 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีจำนวนตัวบ่งชี้รวมทุกสมรรถนะทั้งสิ้น 28 รายการ ดังแสดงใน
 ตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 โครงสร้างของแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของครู
 ปฐมวัย

มาตรฐานของครู สภา/คุณลักษณะ	ประเด็นที่คัดสรรนำมาสู่ เป้าหมายและสมรรถนะ	รายการตัวบ่งชี้
มาตรฐานที่ 1 ความ เป็นครู	1. จิตวิญญาณความเป็น ครู ด้านความตระหนักใน คุณค่าวิชาชีพครูปฐมวัย	สะท้อนการเรียนรู้และ/หรือการร่วมกิจกรรมที่แสดงว่า ตนเอง 1.1 เห็นความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของ ธรรมชาติและพัฒนาการเด็ก 1.2 เห็นความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่ สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไป ตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 1.3 เห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและ ให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็กปฐมวัย 1.4 เห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและ หล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะ เป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคล นั้น
	2. จิตวิญญาณความเป็น ครู ด้านความกล้าหาญทาง วิชาการ สามารถยืนหยัด หลักการทางการศึกษา ปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก	2.1 อธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความเข้าใจหรือ การปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากหลักการทางการศึกษา ปฐมวัย 2.2 นำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางการศึกษา ปฐมวัยไปใช้ในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมเพื่อ การแก้ไขปัญหาความเข้าใจทางการศึกษาปฐมวัยที่ คลาดเคลื่อนได้ 2.3 ดำเนินการรณรงค์ทางวิชาการแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมีการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับผลที่ได้รับอย่างเป็น

		รูปธรรมได้ 2.4 สะท้อนการเรียนรู้และ/หรือการร่วมกิจกรรมที่แสดงความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษา ปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา	3. สมรรถนะที่จำเป็น ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	3.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันลงในแฟ้มสะสมผลงาน 3.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กับอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ผู้รับผิดชอบทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 3.3 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับบุคคลอื่นในวงกว้างในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 3.4 สะท้อนความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
มาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	4. สมรรถนะที่จำเป็น ด้านความรับผิดชอบ	4.1 วางแผนงานก่อนลงมือปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 4.2 ปฏิบัติงานตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4.3 ปฏิบัติงานตามแผนให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด 4.4 สะท้อนความสำคัญของการมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเอง
มาตรฐานการ ปฏิบัติงานของผู้ ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐาน วิชาชีพ พ.ศ.2556	5. สมรรถนะที่จำเป็น ด้าน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	5.1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ 5.2 ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับกาลเทศะ 5.3 แสดงกิริยาเหมาะสมกับกาลเทศะ 5.4 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการแสวงหาความรู้/ข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆตามความสนใจ/ตามที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์
คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของครูใน ศตวรรษที่ 21	6. สมรรถนะที่จำเป็น ด้าน มีทักษะความเข้าใจความ ต่างวัฒนธรรม ต่าง	6.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม 6.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม

	กระบวนทัศน์	6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน 6.4 มีความไวใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	7. สมรรถนะที่จำเป็น ด้านการมีอารมณ์ขัน (sense of humor)	7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม 7.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone) 7.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ 7.4 สะท้อนความตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (R3 D3)

การดำเนินการวิจัยและพัฒนาในระยษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณภาพต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่

5. ระยะการวิจัย R3 การตรวจสอบคุณภาพต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ

6. ระยะการพัฒนา D3 การปรับปรุงและนำเสนอเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ก่อนทดลองใช้

5. ระยะการวิจัย R3 การตรวจสอบคุณภาพต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

คำถามวิจัย: ต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือของอาจารย์ แผนการจัดกิจกรรม คู่มือของนิสิต แบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยดำเนินการตอบคำถามการวิจัยโดยการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 และประเมินความเหมาะสมของต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

5.1 กำหนดกลุ่มสนทนา (focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ 2 กลุ่ม โดยจำแนกสัดส่วนสัดส่วนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเป็น 50 : 50 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และความเป็นครู จำนวน 5 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละกลุ่มมีการกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ และรายนาม ดังนี้

5.1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน มีเกณฑ์คุณสมบัติ ได้แก่ มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ/หรือมีตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ/หรือมีประสบการณ์การทำงานด้านสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเป็นที่ยอมรับ 5 ปีขึ้นไป โดยกำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีความหลากหลาย รวมทั้งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บัณฑิต รายนามผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัยดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- 4) อาจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 5) อาจารย์ ดร.มานิตา ลิ้มทอพลิต อรรถนุพรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

5.1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และจิตวิญญาณความเป็นครู จำนวน 5 ท่าน มีเกณฑ์คุณสมบัติ ได้แก่ มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และ/หรือมีตำแหน่งทางวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และ/หรือมีประสบการณ์การทำงานด้านใน

สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับ 5 ปีขึ้นไป รายนามผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และจิตวิญญาณความเป็นครูดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1) อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน) ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

2) อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ จารุชัยนิวัฒน์ อีรานุรักษ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) อาจารย์ ดร.หฤทัย อนุสรราชกิจ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4) อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม ค.ด. (การศึกษาปฐมวัย) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเป็นผู้ใช้บัณฑิต หัวหน้าศูนย์ปฐมวัย โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

5) อาจารย์ ดร.วรวิทย์ เฟื่องพันธ์ ค.ด. (พัฒนศึกษา) ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

5.2 กำหนดลักษณะการสนทนากลุ่มเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อการวิพากษ์และตรวจสอบต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนิสิตสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิรอบที่ 2 สรุปได้ ดังนี้

1) ต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับอาจารย์ (60 นาที)

1.1) ภาพรวมของต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับอาจารย์ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดจัดระบบโครงสร้างเนื้อหาครอบคลุมเพียงพอเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร หากมีองค์ประกอบที่ควรเพิ่มเติม เป็นหัวข้อหลัก หรือหัวข้อรองภายใต้ องค์ประกอบใด และแนวคิดรวบยอดสำคัญของหัวข้อใหม่ที่เพิ่มเติมเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบใดที่ควรตัดทิ้ง หรือนำไปสังเคราะห์รวมเป็นหัวข้อรองในองค์ประกอบอื่นหรือไม่ อย่างไร

1.2) รายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับอาจารย์และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีความครอบคลุม มีความตรงเชิงเนื้อหา มีความสอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบ หรือไม่ อย่างไร

1.4) ประเด็นอื่นๆ ตามข้อเสนอของผู้วิพากษ์ เช่น ภาษาที่ใช้ ความทันสมัย รูปแบบการพิมพ์ การอ้างอิง

2) ต้นร่างคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนิสิต (60 นาที)

2.1) ภาพรวมของต้นร่างคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนิสิต มีการจัดระบบโครงสร้างเนื้อหามีความครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสม หรือไม่ อย่างไร หากมีองค์ประกอบที่ควรเพิ่มเติม เป็นหัวข้อหลัก หรือหัวข้อย่อยภายใต้องค์ประกอบใด และแนวคิดรวบยอดสำคัญของหัวข้อใหม่ queเพิ่มเติมเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบใดที่ควรตัดทิ้ง หรือนำไปสังเคราะห์รวมเป็นหัวข้อย่อยในองค์ประกอบอื่นหรือไม่ อย่างไร

2.2) รายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนิสิตมีความเหมาะสม มีความครอบคลุม มีความตรงเชิงเนื้อหา มีความสอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบ หรือไม่ อย่างไร

2.3) ประเด็นอื่นๆ ตามข้อเสนอของผู้วิพากษ์ เช่น ภาษาที่ใช้ ความทันสมัย รูปแบบการพิมพ์ การอ้างอิง

3) ต้นร่างแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัย (60 นาที)

3.1) ภาพรวมของต้นร่างแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยมีการจัดระบบโครงสร้างเนื้อหามีความครอบคลุมเพียงพอ เหมาะสม หรือไม่ อย่างไร หากมีองค์ประกอบที่ควรเพิ่มเติม เป็นหัวข้อหลัก หรือหัวข้อย่อยภายใต้องค์ประกอบใด และแนวคิดรวบยอดสำคัญของหัวข้อใหม่ queเพิ่มเติมเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบใดที่ควรตัดทิ้ง หรือนำไปสังเคราะห์รวมเป็นหัวข้อย่อยในองค์ประกอบอื่นหรือไม่ อย่างไร

3.2) รายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละองค์ประกอบของต้นร่างแบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัย รวมทั้งการกำหนดตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม มีความครอบคลุม มีความตรงเชิงเนื้อหา มีความสอดคล้องกันในแต่ละองค์ประกอบ หรือไม่ อย่างไร

3.3) ประเด็นอื่นๆ ตามข้อเสนอของผู้วิพากษ์ เช่น ภาษาที่ใช้ ความทันสมัย รูปแบบการพิมพ์ การอ้างอิง

5.3 นำต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 184)

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

5.4 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินความเหมาะสมของต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนน(Mean) ความเหมาะสม ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2538 : 184)

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับ น้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือต้นร่างกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิรอบที่ 2 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ผลการวิพากษ์ต้นร่างเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ในระยะการวิจัย R3

ประเด็น	ข้อสรุปผลการวิพากษ์
1. ภาพรวมของต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ	ควรเพิ่มเติมส่วน “บทนำ” เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้ ว่าเป็นชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทแต่ละแห่งได้ และชูประเด็นประโยชน์ในการนำไปใช้
2. แนวคิดพื้นฐาน	ควรขยายข้อความที่อธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานและความเชื่อที่กล่าวถึงเล็กน้อยเขียนสั้นไป
3. รายละเอียดของต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ	3.1 ควรเพิ่มเติมความหมายและความสำคัญของชุดกิจกรรม จะได้ทราบว่าเมื่อทำกิจกรรมแล้วนิสิตจะได้พัฒนาอะไร 3.2 ควรให้รายละเอียดการจัดกิจกรรม เช่น ใบงาน ตัวอย่างคำถามย่อยเพื่อเป็นแนวทางให้นิสิตสะท้อนการเรียนรู้ 3.3 ควรระบุจำนวนครั้ง จำนวนชั่วโมงในการทำกิจกรรมอย่างละเอียด 3.4 ควรลดจำนวนใบงานไม่ให้มีมากเกินไป 3.5 ควรแทรกพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความเป็นครูของรัชกาลที่ 9 เพื่อให้มีความทันสมัย
4. ขั้นตอนของกระบวนการ	ขั้นตอนของกระบวนการฯ ควรปรับให้สะท้อนการนิเทศแบบวงจรและควรสังเคราะห์กิจกรรมที่ระบุเข้ามาสู่ขั้นตอนของกระบวนการที่สะท้อนแนวคิดและหลักการตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้นจะมีความเหมาะสม สอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น
5. กิจกรรม	สะท้อนแนวคิดและหลักการของกระบวนการสอดคล้องเหมาะสมดี
6. การดำเนินการใช้กระบวนการฯ	1. อาจต้องปรับให้ล้อตามขั้นตอนของกระบวนการที่ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำไป 2. รูปแบบการเขียนเปิดกว้างได้มากยิ่งขึ้น ให้เป็นสากล สามารถนำไปใช้กับบริบทอื่นๆ ได้
7. เกณฑ์ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการ	มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดี
8. อื่นๆ	อาจจะเพิ่มเติมกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินการใช้กระบวนการได้หลังจากการทดลองใช้กระบวนการฯ

6. ระยะการพัฒนา D3 การปรับปรุงและนำเสนอเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนทดลองใช้

ในระยะการพัฒนา D3 ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและนำเสนอเอกสารประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ตามผลการวิจัยระยะ R2 สรุปได้ดังนี้

6.1 เพิ่มเติมบทนำ โดยมีเนื้อหาที่มุ่งสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้

6.2 ขยายข้อความเพิ่มเติมรายละเอียดการอธิบายแนวคิดพื้นฐานและความเชื่อที่นำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

6.3 เพิ่มความหมาย ความสำคัญของชุดกิจกรรมและรายละเอียดของต้นร่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม รายละเอียดของการจัดกิจกรรม ใบงาน และตัวอย่างคำถามเพื่อเป็นแนวทางให้นิสิตสะท้อนการเรียนรู้ ระบุจำนวนครั้ง จำนวนชั่วโมงในการทำกิจกรรมอย่างละเอียด และลดจำนวนใบงานไม่ให้มีมากเกินไป และได้ดำเนินการแทรกพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความเป็นครูของรัชกาลที่ 9 เพื่อให้มีความทันสมัย

6.4 ปรับขั้นตอนของกระบวนการฯ ให้สะท้อนการนิเทศแบบวงจรและได้สังเคราะห์กิจกรรมที่ระบุเข้ามาสู่ขั้นตอนของกระบวนการที่สะท้อนแนวคิดและหลักการตามที่ได้ระบุไว้ เพื่อให้เห็นความสอดคล้องมากยิ่งขึ้น

6.5 การดำเนินการใช้กระบวนการฯ ปรับให้สอดคล้องกับขั้นตอนของกระบวนการที่ได้ปรับปรุงไปตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6.6 เตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงทดลองใช้เพื่อเพิ่มเติมกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินการใช้กระบวนการฯ ได้หลังจากการทดลองใช้กระบวนการฯ

การวิจัยและการพัฒนาระยะที่ 4 ได้แก่ การทดลองใช้และนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ (R4 D4)

การดำเนินการวิจัยและพัฒนาในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริง เก็บรวบรวมข้อมูลผลเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย และผลการทดลองใช้เพื่อปรับปรุงและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

7. ระยะการวิจัย R4 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ฯ

8. ระยะการพัฒนา D4 การปรับปรุงและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ฯ

7. ระยะเวลาวิจัย R4 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ฯ

ระยะเวลาวิจัย R4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการในระยะเวลาวิจัย R4 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ฯ สรุปได้ ดังนี้

7.1 ผู้วิจัยกำหนดนิสิตที่เข้าร่วมการวิจัยโดยการกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1) เป็นนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวน 55 คน เนื่องจากคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูที่เกี่ยวกับความกล้าหาญทางวิชาชีพนั้นเหมาะสมกับนิสิตชั้นปีที่ 4 มากที่สุดเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นิสิตต้องใช้ความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนมาในการพัฒนาความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดการพัฒนาเด็กบนหลักการที่ถูกต้องได้

2) เป็นนิสิตที่มีความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัย และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของกิจกรรมทั้งกระบวนการ

7.2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างความเข้าใจก่อนการดำเนินการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัย ชี้แจงรายละเอียดก่อนการเข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งการคำนึงถึงสิทธิของนิสิตระหว่างการดำเนินการวิจัย ความเคร่งครัดของการพิทักษ์สิทธิ์และการรักษาความลับ รวมถึงความไว้วางใจในความเป็นกลางไม่มีอคติของผู้วิจัย และผลจากการวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อผลคะแนนในการเรียนตามรายวิชา การตรวจสอบจากนิสิตผู้เข้าร่วมกระบวนการก่อนการเผยแพร่ และการขออนุญาตนำข้อมูลไปให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมตรวจสอบ

7.3 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัยจำนวน 55 คน ตามรายละเอียดในคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรใช้เวลา 1 ภาคการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู คู่มือสำหรับนิสิตแบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งในระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ นิสิตแต่ละคนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมและสร้างสรรค์ผลงาน พร้อมทั้งบันทึกผลการปฏิบัติลงในคู่มือสำหรับนิสิต โดยมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อนิสิตต้องการ พร้อมทั้งตรวจผลงาน สังเกตพฤติกรรมและจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว นิสิต เพื่อน และผู้วิจัย ประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและบันทึกคะแนนลงในแบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตแต่ละคน

7.4 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบที (t-test for one samples) ซึ่งมีเกณฑ์แปลผลคะแนนคุณลักษณะความเป็นครูดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู อยู่ใน
ระดับ ดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู อยู่ใน
ระดับ ดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู อยู่ใน
ระดับ ดี

คะแนนเฉลี่ย 0.51 – 1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู อยู่ใน
ระดับ พอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.50 หมายถึง มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู อยู่ใน
ระดับ ปรับปรุง

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการเปรียบเทียบจัดกลุ่มข้อมูลและนำเสนอเชิงบรรยาย

8. ระยะเวลาพัฒนา D4 การปรับปรุงและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้

การดำเนินการพัฒนาในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ จากข้อค้นพบของการทดลองใช้จริง 1 ภาคการศึกษา และนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ ดังรายละเอียดในบทที่ 4

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และ (2) ศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้แทนความหมาย ดังนี้

n	แทน	จำนวนนิสิตในกลุ่มเป้าหมาย
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
%	แทน	ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สามารถจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1.2 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์

**ตอนที่ 1.1 ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของ
นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ**

ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับ
นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการ
เรียนรู้ฯ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

**ตารางที่ 4.1 ผลการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ**

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการและเหตุผล	4.40	0.66	มาก
2. ปรัชญาพื้นฐานของกิจกรรม	4.50	0.50	มาก
3. หลักการพื้นฐานของกิจกรรม	4.60	0.49	มากที่สุด
4. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.70	0.46	มากที่สุด
5. เป้าหมายของกิจกรรม	4.40	0.49	มาก
6. คุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู	4.60	0.49	มากที่สุด
7. กระบวนการจัดกิจกรรม	4.00	0.00	มาก
8. แนวทางการประเมินผล	4.40	0.49	มาก
9. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.75	มาก
10. ภาคผนวก			
10.1 แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.50	มาก
10.2 รายละเอียดการประเมินผล	4.30	0.46	มาก
โดยรวม	4.41	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
ความเป็นครูโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ได้แก่ หลักการพื้นฐานของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม และคุณลักษณะจิตวิญญาณความ
เป็นครู ส่วนด้านอื่นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 1.2 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนา 4 รอบ ผ่านการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ปรัชญาของกิจกรรมการเรียนรู้

ปรัชญาของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ที่ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างกระตือรือร้น การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐานที่ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานโดยมีกรอบการประเมินที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่เชื่อในกระบวนการสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ด้วยมุมมองของตนเองภายใต้การสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

2) หลักการของกิจกรรมการเรียนรู้

หลักการของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่

- 2.1) ประสบการณ์เป็นฐาน ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในบริบทจริง
- 2.2) สมรรถนะเป็นฐาน มีกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง
- 2.3) การสร้างความหมายผ่านการสะท้อนความคิดตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ
- 2.4) การช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้และบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

3) วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

4) เป้าหมายของชุดการเรียนรู้

เป้าหมายของชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

4.1) การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย 2 ด้านได้แก่

4.1.1) ด้านความกล้าหาญทางวิชาการ

4.1.2) ด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย

4.2) การเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 5

ประการ ได้แก่

4.2.1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.2.2) ความรับผิดชอบ

4.2.3) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

4.2.4) ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์

4.2.5) การมีอารมณ์ขันในการทำงาน

เป้าหมายของชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวมีที่มาจากวัตถุประสงค์ที่มุ่งให้นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการได้รับการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา จึงกำหนดเป้าหมายดังกล่าวจากการคัดสรรประเด็นที่นำมาบูรณาการสู่การออกแบบโครงสร้างกิจกรรมจาก 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย

จากนั้นพิจารณาประเด็นย่อยของทั้งสามส่วน ประกอบกับการพิจารณารายวิชาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ประกาศใช้ในมหาวิทยาลัยบูรพา สามารถวิเคราะห์แยกประเด็นที่ดำเนินการพัฒนาได้ในกิจกรรมตามหลักสูตรปกติ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหลักสูตร รวมทั้งการคัดเลือก

ประเด็นที่สำคัญเพื่อการสนับสนุนให้สามารถผลิตครูที่มีความเป็นครูปฐมวัยที่มีคุณลักษณะที่โดดเด่น
จึงสามารถสรุปเป้าหมายของกิจกรรมทั้งสิ้น 9 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างที่มาของเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็น
ครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน/คุณลักษณะ	เป้าหมาย
มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครู	1. การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย
มาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา	2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้
มาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณ	3. ความรับผิดชอบ 4. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูใน ศตวรรษที่ 21	5. ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย	6. การมีอารมณ์ขันในการทำงาน

5) กลุ่มเป้าหมายของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู
ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 เนื่องจาก
คุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูมีหลากหลายด้านที่อาศัยเวลาในการบ่มเพาะ จากการศึกษา
ผู้วิจัยพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูด้านอื่นๆ เช่น การสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครู ความศรัทธา
ที่มีต่อวิชาชีพครู หรือ ความรักความเมตตาที่มีต่อเด็กสามารถหล่อหลอมในชั้นปีที่ 1-3 ตามลำดับ แต่
จิตวิญญาณความเป็นครูด้านความกล้าหาญทางวิชาการและด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพ
ครูปฐมวัยนั้นเหมาะสมกับนิสิตชั้นปีที่ 4 มากที่สุด เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นิสิตต้องใช้ความรู้ความ
เข้าใจที่ได้เรียนมาในการพัฒนาความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดการพัฒนาเด็กบนหลักการ
ที่ถูกต้องได้ นิสิตมีพื้นฐานทางวิชาการเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการรณรงค์เพื่อเด็ก และเห็นคุณค่า
ของตนเองเกี่ยวกับการทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ในช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นรากฐาน
การพัฒนาไปจบจนตลอดชีวิตของมนุษย์บุคคลหนึ่งๆ

6) ระยะเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยรวม 1 ภาคการศึกษา หรือ 16 สัปดาห์) ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม 2

สัปดาห์ ชั้นปฏิบัติการ 10 สัปดาห์ ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยน 2 สัปดาห์ และชั้นสรุปและประเมินผล 2 สัปดาห์ แต่ระยะเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้สามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างยืดหยุ่น ขึ้นกับการใช้เวลาอย่างเพียงพอในการพัฒนาให้นิสิตเกิดคุณลักษณะที่กำหนด

7) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย ชั้นเตรียมความพร้อม ชั้นปฏิบัติการ ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยน ชั้นสรุปและประเมินผล ดังนี้

7.1) *ชั้นเตรียมความพร้อม* (2 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตเกิดแรงบันดาลใจ รับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการยืนหยัดทำสิ่งที่ถูกต้องดีงามผ่านสื่อที่คัดสรร สนุกสนานสนทนา “ครูผู้กล้า” ชี้นำขอบข่ายกิจกรรม วางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รวบรวมองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง และไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึก “แรงบันดาลใจของครูผู้กล้า”

7.2) *ชั้นปฏิบัติการ* (10 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายแห่งการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดปัญหาการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งนิสิตเลือกประเด็นการให้ความสำคัญกับการเล่นและปัญหาการเร่งเรียน การรวบรวมข้อมูลและการออกแบบซึ่งนิสิตสรุปแนวทางการรณรงค์กับสังคมได้เป็น “การเล่นและการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” กิจกรรมการดำเนินการตามโครงการ นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึก “การรณรงค์เพื่อเด็กของครูผู้กล้า”

ภาพที่ 4.1-4.2 ตัวอย่างนิทรรศการการเล่นตามรอยพ่อ

ภาพที่ 4.3-4.4 ตัวอย่างบอร์ดนิทรรศการการเล่นตามรอยพ่อ และหนังสือนิทานที่นิสิตเป็นผู้แต่งและจัดทำขึ้น

7.3) ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยน (2 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตได้นำเสนอและแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ตระหนักถึงการเรียนรู้จากกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมนำเสนอและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกิจกรรมครูผู้กล้าในทุกกระยะ นิสิตได้ตรงต่อสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึก “ฉันคือครูผู้กล้า” ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลให้ การศึกษาแก่นุชนุชนในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิต

ของบุคคลนั้น ความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัด
หลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก และความสำคัญของสมรรถนะครูปฐมวัย

7.4) ขั้นสรุปและประเมินผล (2 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตรวบรวม สรุป ประเมินผลการ
เรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงานหลักฐาน จัดระบบแฟ้มสะสมผลงาน และประเมินผลให้
ข้อมูลย้อนกลับแก่ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะ และประเมินคุณลักษณะตามตัวบ่งชี้เมื่อ
สามารถดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นระยะ

8) สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย ได้แก่ คู่มือสำหรับอาจารย์ สมุดคู่มือสำหรับนิสิต สื่อเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เช่น เพลง
กรณีศึกษา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมจากการเรียนตามหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ในประเด็นที่
เกี่ยวข้อง อุปกรณ์เครื่องเขียน สื่อที่เลือกสำหรับการรณรงค์โครงการครูผู้กล้า แบบบันทึกกิจกรรม
แบบประเมินคุณลักษณะ แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

9) การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้

การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

9.1) เครื่องมือวัดผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและ
สมรรถนะที่จำเป็น ซึ่งเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) คำนวณโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผล
โดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตมี
คุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ

9.2) เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและ
สมรรถนะที่จำเป็น

0 คะแนน	หมายถึง	ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ใดตัวบ่งชี้หนึ่ง
1 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้
2 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้
3 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้
4 คะแนน	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ครบทั้ง 4 ตัวบ่งชี้

9.3) การวิเคราะห์คะแนน : เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลผล

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.50-1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับปรับปรุง

9.4) โครงสร้างของเครื่องมือวัดผล : จำแนกเป็นคุณลักษณะด้านจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย 2 คุณลักษณะ ได้แก่ ความกล้าหาญทางวิชาการและความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย ด้านสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยคัดสรรมา 5 คุณลักษณะ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ การมีอารมณ์ขันในการทำงาน สรุปรวม 7 คุณลักษณะซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้ 4 รายการในแต่ละคุณลักษณะ ดังนั้น รวมตัวบ่งชี้ได้ทั้งหมด 28 รายการ

ตารางที่ 4.3 โครงสร้างคุณลักษณะและตัวบ่งชี้ของแบบประเมิน

คุณลักษณะ		ตัวบ่งชี้
1. จิตวิญญาณความเป็นครู	1. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย	1.1 บอกความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็ก 1.2 บอกความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 1.3 ระบุคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็กปฐมวัย 1.4 ระบุคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น
	2. กล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้	2.1 ระบุปัญหาความเข้าใจหรือการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากหลักการทางการศึกษาปฐมวัย 2.2 วางแผนและออกแบบกิจกรรมบนพื้นฐานหลักการทางการศึกษาปฐมวัยเพื่อการแก้ไขปัญหาความเข้าใจทางการศึกษาปฐมวัยที่คลาดเคลื่อน 2.3 ธารรงค์ทางวิชาการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยมีการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับผลที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรม 2.4 ระบุถึงความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก

คุณลักษณะ		ตัวบ่งชี้
2. สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผลิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์	3. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	3.1 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน 3.2 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับผู้สอนและผู้ร่วมงาน 3.3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับบุคคลอื่นในวงกว้าง 3.4 ระบุถึงความตระหนักในสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
	4. มีคุณธรรม และจริยธรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูด้านความรับผิดชอบต่อ	4.1 วางแผนงานก่อนลงมือปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 4.2 ปฏิบัติงานตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4.3 ปฏิบัติงานตามแผนให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด 4.4 ระบุถึงความสำคัญของการมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเอง
	5. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	5.1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ 5.2 ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับกาลเทศะ 5.3 แสดงกิริยาเหมาะสมกับกาลเทศะ 5.4 แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ตามความสนใจและที่ได้รับมอบหมาย
	6. เข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์	6.1 บอกถึงความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม 6.2 ระบุถึงการยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม 6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่ต่างกััน 6.4 ไวใจ ปราปรณาดิและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
	7. มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น	7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม 7.2 ยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone) 7.3 ยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาด 7.4 ระบุถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

10) ข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมไปใช้

10.1) ด้านวัตถุประสงค์ ผู้ใช้สามารถดำเนินกิจกรรมตามแนวที่นำเสนอไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด แต่ในขณะเดียวกันผู้ใช้ก็สามารถปรับประยุกต์และบูรณาการมาตรฐานความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานและบริบทที่แตกต่างกันได้

10.2) ด้านเนื้อหา แก่นสาระสำคัญของเนื้อหาคือจิตวิญญาณความเป็นครู แต่รายละเอียดของเนื้อหาที่นำมาใช้ในการดำเนินการขึ้นกับการเลือกและการตัดสินใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัยจึงอาจมีความแตกต่างไปตามกลุ่มเป้าหมาย ยุคสมัย และบริบทสังคมวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น นิสิตกลุ่มนี้เลือกการเล่นตามรอยพ่อ นิสิตกลุ่มอื่นอาจจะเลือกปัญหาสื่อเทคโนโลยีกับเด็กอนุบาล ปัญหาสุขภาวะของเด็กในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

10.3) ด้านกระบวนการ การดำเนินกิจกรรมต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการ ซึ่งสามารถสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างเป็นขั้นเป็นตอนสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการพื้นฐานของชุดกิจกรรมแต่ต้องอาศัยการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดเวลาให้นิสิตนักศึกษาพบอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อีกทั้งการจัดเวลาสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายที่นิสิตนักศึกษาได้สร้างสรรค์

10.4) ด้านผู้ดำเนินกิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้สามารถปรับเนื้อหา สื่อ คำถาม แบบบันทึกกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของนิสิต และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของบริบทชุมชน ดังนั้น คุณสมบัติของผู้ดำเนินกิจกรรมต้องมีความเข้าใจในศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัย จึงจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมสามารถบูรณาการเนื้อหาและประเด็นที่นิสิตสนใจมาสู่การหล่อหลอมให้นิสิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู จากการนำกิจกรรมไปทดลองใช้กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 55 คน เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา คือ ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2560 เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ จึงนำคะแนนที่ได้จากการประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิต มาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test for one samples) ปรากฏผลดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ระดับจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรม

จำนวนนิสิต	ระดับคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู		
	ดีเยี่ยม	ดีมาก	สรุปผล (ผ่านเกณฑ์)
n	51	4	55
%	92.73	7.27	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นิสิตกลุ่มเป้าหมายจำนวน 55 คน มีผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 ดังนั้นจึงสรุปผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา” สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

คำถามการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะ องค์ประกอบ ขั้นตอน ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรค
2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดการศึกษาแบบประสบการณ์ (Experiential education) การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education) และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ได้เข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ อย่างไร และผ่านตามเกณฑ์สมรรถนะที่กำหนดหรือไม่ อย่างไร

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การวิจัย 1 (R1) : การศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ (1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 (2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21 และ (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย (4) แนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย ได้แก่ การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน จิตตปัญญาศึกษา และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. การพัฒนา 1 (D1) : การสร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากผลการวิจัยในระยะแรก ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนากรอบแนวคิด ประกอบด้วย ปรัชญา หลักการ การจัดระบบโครงสร้างของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างกรอบแนวคิดในการประเมินตัวแปรตาม

3. การวิจัย 2 (R2) : การตรวจสอบคุณภาพของกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และกรอบแนวคิดในการประเมินตัวแปรตาม โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคัดเลือกจากวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รวมจำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาขึ้น และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจง ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การพัฒนา 2 (D2) : การนำกรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาและแก้ไขจากการวิจัยที่ผ่านมาสร้างเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตามองค์ประกอบต่างๆ สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายละเอียด และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูแบบเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics)

5. การวิจัย 3 (R3) : การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณรอบที่ 2 ซึ่งคัดเลือกจากวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รวมจำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจง ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

6. การพัฒนา 3 (D3) : การปรับปรุงแก้ไขคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

(1) ปรับปรัชญา หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ของกิจกรรม โดยตัดจิตตปัญญาศึกษาเป็นฐานออก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ในวงกว้าง (2) ปรับกรอบแนวคิดในการประเมิน โดยตัดสมรรถนะบางด้านที่ซ้ำซ้อนกับการพัฒนานิสิตตามหลักสูตรออก เพื่อให้การประเมินมีความเหมาะสม

7. การวิจัย 4 (R4) : การนำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายและเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ภาคการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) ตามคุณลักษณะ 7 ข้อ 28 ตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง สรุปผลโดยมีคุณลักษณะของจิตวิญญาณความเป็นครูทุกข้ออยู่ในระดับดีขึ้นไป

8. การพัฒนา 4 (D4) : ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งสรุปรายละเอียดองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ และโครงสร้างของการประเมินที่ผ่านการพัฒนาไว้ในหัวข้อผลการวิจัยข้อ 1 และผลการวิจัยที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายไว้ในหัวข้อผลการวิจัยข้อ 2

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา” สรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย

1.1 ปรัชญาของกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ฯ ตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ที่ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างกระตือรือร้น การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐานที่ให้ ความสำคัญในการเรียนรู้ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานโดยมีกรอบการประเมินที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่เชื่อในกระบวนการสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ด้วยมุมมองของตนเองภายใต้การสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเสริมต่อการ

เรียนรู้ (Scaffolding) เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย และมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

1.2 หลักการของกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ ใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในบริบทจริง ใช้สมรรถนะเป็นฐาน มีกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง การสร้างความหมายผ่านการสะท้อนความคิดตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ และการช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้และบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

1.4 กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 เนื่องจากนิสิตมีพื้นฐานทางวิชาการเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการรณรงค์เพื่อเด็ก

1.5 ระยะเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 1 ภาคการศึกษา (16 สัปดาห์)

1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม (2 สัปดาห์) เพื่อให้ นิสิตเกิดแรงบันดาลใจ รับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน ขั้นปฏิบัติการ (10 สัปดาห์) เพื่อให้ นิสิตเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายแห่งการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยน (2 สัปดาห์) เพื่อให้ นิสิตได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ตระหนักถึงการเรียนรู้จากกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ ขั้นสรุปและประเมินผล (2 สัปดาห์) เพื่อให้ นิสิตรวบรวม สรุป ประเมินผลการเรียนรู้

1.7 สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือสำหรับอาจารย์ สมุดคู่มือสำหรับนิสิต สื่อเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เช่น เพลง กรณียศึกษา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมจากการเรียนตามหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์เครื่องเขียน สื่อที่เลือกสำหรับการรณรงค์โครงการครูผู้กล้า แบบบันทึกกิจกรรม แบบประเมินคุณลักษณะ แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

1.8 การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือวัดผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ซึ่งเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) คำนวณโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ โครงสร้างของเครื่องมือวัดผลจำแนกเป็นคุณลักษณะด้านจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย และด้านสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย สรุปรวม 7 คุณลักษณะซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้ 4 รายการในแต่ละคุณลักษณะ ดังนั้น รวมตัวบ่งชี้ได้ทั้งหมด 28 รายการ

1.9 ข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมไปใช้ จำแนกได้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ ด้านผู้ดำเนินกิจกรรม

2. ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสามารถจำแนกนิสิตที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย

การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดประกอบด้วย ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา กระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การประเมินผล ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ซึ่งมุ่งสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สอดคล้องกับ Joyce และ Weil (1996) ที่กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าเป็นแบบแผนที่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ

กิจกรรมการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นการศึกษาแบบประสบการณ์ส่งผลให้นิสิตเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับ (Passive) มาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ (2544, หน้า 41) กล่าวว่า การเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน การเรียนรู้ในปัจจุบันได้เปลี่ยนความคิดจากแนวพฤติกรรมนิยม (Behaviorist) ซึ่งมียึดครูเป็นศูนย์กลางและนักเรียนไม่มีส่วนร่วม (Passive Receivers) มาเป็นแนวมนุษยนิยม (Humanistic) สังคม (Social) และรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งการศึกษาของณัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และยุวดี รอดจากภัย

(2556) พบว่า กลยุทธ์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยบูรพา คือวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้การศึกษารูปแบบสมรรถนะที่นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ส่งผลให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานโดยมีกรอบการประเมินที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก มีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐานสำหรับเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในระดับต่อไป (ธารัง บัวศรี, 2532)

แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่นำมาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ส่งผลให้นิสิตเรียนรู้อย่างมีความหมายผ่านกระบวนการสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ด้วยมุมมองของตนเอง สอดคล้องกับ มยุรา ลิ้มศร, สพลณภัทร ศรีแสนยงค์, และเชษฐ ศิริสวัสดิ์ (2556) ที่กล่าวถึงการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาแล้วทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Brown and Gillis (1999) ที่กล่าวถึงหลักการคิดสะท้อนว่าเป็นการตั้งคำถามถึงงานที่ปฏิบัติไป ขณะปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานในอนาคต ทำให้ครูเกิดความเข้าใจในความเชื่อทางการศึกษาและพฤติกรรมของตนเองจากการได้รับประสบการณ์ นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบรรยากาศสนับสนุนทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตสูงขึ้นจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตามที่ Vygotsky (1978) กล่าวถึง ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมว่า กระบวนการทางสังคมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านรอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริงกับระดับพัฒนาการที่เต็มศักยภาพ หากผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แบบ Scaffolding ที่เชื่อมต่อพัฒนาการของผู้เรียนให้สามารถสร้างความเข้าใจใหม่ภายในตน (Internalization) สอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่า ครูไทยชอบการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้พูดคุย รับฟังความคิดของกันและกัน สามารถช่วยกระตุ้นความคิดซึ่งกันและกันและนำไปสู่ข้อสรุปที่ตนเข้าใจได้ (ทีศนา แคมมณี, 2548)

2. อภิปรายผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยสามารถช่วยเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสามารถจำแนกนิสิตที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากกิจกรรมได้สร้างเสริมให้นิสิตตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย อีกทั้งยังได้นำองค์ความรู้ที่เรียนมาสู่การณรงคเพื่อเด็กอย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนถึงความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้ สอดคล้องกับ ญัตติของสภาครู และปิยะวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ที่กล่าวว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะของบุคคลในการมีจิตที่ปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ประกอบด้วยการปฏิบัติตนตามหน้าที่ครูการปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค ความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์และการเสียสละในงานครู และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (สจิวรรณ ทรรพสุ, 2560) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูอันดับแรก เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีพลวัตเท่าทันการเปลี่ยนแปลงศาสตร์ ติดตามความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพ

การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยมีองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งด้านความรักในวิชาชีพ ความรักและเมตตาต่อเด็ก สำหรับด้านความกล้าหาญทางวิชาการและด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้ ประกอบกับการบูรณาการสมรรถนะที่จำเป็น ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิตและการทำงาน สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูที่กำหนดไว้ในบริบทต่างประเทศเช่นกัน ดังที่ พินสุดา สิริรังษศรี (2557: หน้า 21-23) ได้กล่าวถึงเจตคติและค่านิยมของครูในประเทศสิงคโปร์ที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ การเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย มีความความปรารถนาอันแรงกล้า มีศีลธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้คุณลักษณะครูในประเทศออสเตรเลียที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ ได้แก่ สามารถรับ

ความกดดันได้ดี มีความอดทนและอารมณ์ขัน ดังนั้น แนวทางการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ปลูกฝังให้นิสิตตระหนักถึงคุณค่าของตนเองในฐานะครูที่ต้องพัฒนาเด็กในช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเพราะ เป็นการปูพื้นฐานพัฒนาการตลอดช่วงชีวิตของทรัพยากรบุคคล รวมถึงความตระหนักถึงคุณลักษณะ ของครูปลูกฝังที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปลูกฝังในการพัฒนาเด็ก อย่างสร้างสรรค์ จึงจะนำพาชุมชนและสังคมให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับ ธรรมชาติและพัฒนาการ เพื่อสร้างรากฐานให้เด็กปลูกฝังพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้จริงสำหรับนิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาปลูกฝังกลุ่มใหม่ หรือบริบทอื่นๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบ ยืนยัน และ ขยายผลการนำไปใช้ให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ ไปทดลองประยุกต์ใช้กับนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสาขาวิชาอื่นๆ และในบริบทอื่นๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบความเหมือนและความแตกต่าง ขยายผลให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับการนิเทศนิสิตได้ทุกสาขาวิชา

1.3 ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้ ไปใช้สร้างเสริมความเป็นครูโดยผสมผสานกับ แนวคิดด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของนิสิตในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ผสมผสานกับ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขึ้นพื้นฐานของนิสิต เป็นต้น

1.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบอื่นๆ หรือการวิจัย เปรียบเทียบรูปแบบการสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูที่หลากหลายกับกิจกรรมการเรียนรู้ ครั้ง นี้ที่ใช้การศึกษาแบบประสบการณ์ที่ การศึกษาแบบสมรรถนะ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นฐานในการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อทางเลือกในการพัฒนานิสิตต่อไป

1.5 ควรมีการศึกษาตัวแปรตามในลักษณะอื่นๆ ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ สามารถพัฒนา นิสิตในด้านอื่นๆ นอกจากจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่คัดสรรมาได้หรือไม่ อย่างไร

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถาบันฝึกหัดครูสามารถนำไปใช้พัฒนาระบบและบุคลากรด้านการเสริมสร้างจิต วิญญาณความเป็นครูได้แนวทางหนึ่ง และอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปลูกฝังควรศึกษาทำความเข้าใจก่อนนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปลูกฝังได้แนวทางหนึ่ง

2.2 ผู้ที่สนใจนำกิจกรรมในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งมีโครงสร้างที่เป็นระบบและมีความยืดหยุ่นในขณะเดียวกันปรับใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบท ดังที่ได้แนะนำไว้ในด้านวัตถุประสงค์ว่า ผู้ใช้สามารถปรับและบูรณาการมาตรฐานความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของบริบทที่แตกต่างกันได้ ด้านเนื้อหาที่นำมาใช้จะขึ้นกับการเลือกและการตัดสินใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านกระบวนการซึ่งต้องใช้ความสม่ำเสมอต่อเนื่องเพราะเป็นคุณลักษณะที่ต้องอาศัยเวลาเป็นการเฉพาะ และด้านผู้ดำเนินกิจกรรมซึ่งควรมีความเข้าใจในศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัยจึงจะสามารถบูรณาการเนื้อหาและประเด็นที่นิสิตสนใจมาสู่การหล่อหลอมให้นิสิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กิตติคม ดาวันตัน. (2553). การวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิตติชัย สุทธสินบล. (2560). จิตสำนึกและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย.
- ฉันท ธาตุทอง. (2550). การออกแบบการสอนและบูรณาการ. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นฐาน. วารสารคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(1), 171-184.
- ชนิพรรณ จาติเสถียร. (2561). หน่วยที่ 8 จิตวิญญาณของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา “ประสบการณ์วิชาชีพ: การพัฒนาเด็กปฐมวัย”. หน้า 8-1 ถึง 8-36. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2545). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการศึกษา หน่วยที่ 1-5. กรุงเทพฯ: สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2545). คู่มือการพัฒนาระบบการบริหารผลงานยุคใหม่. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2553). การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และยุวดี รอดจากภัย. (2556). กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9(1), 44-54.
- ดวงแข รักไทย, นิตยา ชีพประสพ, และ สร้อยสุวรรณ พลสังข์. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีรั้ง. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 4(2), 63-73.
- ทิตนา แหมมณี. (2548). ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน: เรื่องยากที่ทำได้จริง. กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์.

ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง, ดุษฎี โยเหลา, ปกรณ์ สิงห์สุริยา, และนิยะดา จิตต์จรัส. (2555). ประสพการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 8(1), 55-65.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). *ความเป็นครูไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ก.พลพิมพ์ (1996) จำกัด.

ธารัง บัวศรี. (2532). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

บรรเจอดพร รัตนพันธุ์. (2002). *ต้นแบบแห่งการเรียนรู้*. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/main2/article/learn_original.htm. เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2561.

ปราณี อ่อนศรี. (2557). *จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 2*. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(1), 7-11.

ปิยะชัย จันทร์วงศ์ไพศาล. (2549). *การค้นหาวិเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์เซ็นเตอร์.

พรรณวร บุญประเสริฐผล. (2552). *การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พัชรภา ดันติชูเวท และจรรยาศรี มาติลโกวิท. (2559). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต. *วารสารครุศาสตร์*, 44(1), 129-142.

พินสุตา สิริรังษศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2556). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แจ้งขัน. 2550. สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง, ใน *การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ เรื่อง โอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาไทย* เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลอง 50 ปี คณะครุศาสตร์ 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 115 ปี การฝึกหัดครูไทย, หน้า 402-407. 10-11 กรกฎาคม 2550 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิไลลักษณ์ โรจนประเสริฐ และ เต็มดวง บุญเปี่ยมศักดิ์. (2556). ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการสอนแบบสะท้อนคิดเรื่องการพยาบาลเด็กป่วยที่ได้รับการสวนหัวใจต่อความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก*, 24(2), 24-28.

มยุรา ลีหัวสระ, สพลณภัทร ศรีแสนยงค์, และเชษฐา ศิริสวัสดิ์. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะ
กระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9(2), 127-138.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2531). *ความเป็นครู ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา พ.ศ.2530 รหัสวิชา
ว111108*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2558). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์, และ นิลมนิ พัทธ์. (2556). การพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วย
ตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้เทคนิคแผนผัง
ทางปัญญา รายวิชา ส32103 สังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน
ร้อยเอ็ดวิทยาลัย. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 7(1),
132-139.

รสริน เจริญไธสง. 2554. *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการไตร่ตรองเชิง
วิพากษ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของ
นักศึกษาครู วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

ราชกิจจานุเบกษา. (2556). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและ
ประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา
และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556.
(2556, 12 พฤศจิกายน). เล่ม110. ตอนพิเศษ 150ง. หน้า 16-19, 42-47, 65-71.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

_____. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

รัมภา กุณพันธนาภา และวิเชียร อารังโสตถิติสกุล. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเน้นสมรรถนะ
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันที่เน้นการคิดไตร่ตรองสำหรับครู.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(1), 160-170.

วัชร เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, และ อรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : เพชร
เกษมพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

วัลนิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ.

วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6(2), 123-128.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2553). โมดูล 5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้. ใน *คู่มือฝึกอบรมครู* โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์เครือข่ายทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และ บุษบง ต้นตึงศ์. (2559). *การประเมินอย่างใคร่ครวญต่อเด็กปฐมวัย แนวคิด และการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริประภา พฤทธิกุล. (2560). *นวัตกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในระดับชั้นอนุบาล*. นนทบุรี: ธนรัช การพิมพ์.

ศิริมา วงษ์สกุลดี. (2558). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศรีสุตา นามจิต, วัลนิกา ฉลากบาง, และทัฬหา ประสานตรี. (2554). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 1(1), 33-40.

สจิวรรณ ทรรพสุ. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุนันทา. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(1), 1-10.

สจิวรรณ ทรรพสุ. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(1), 1-10.

สมนึก ทองเอี่ยม. (2550). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร ของผู้บริหารระดับกลาง ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ม.ป.ท.

สมพงษ์ ปันนุ. (2559). การประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 27 (2), 13-29.

- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงใหม่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ Competency Based Learning* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ศิริพัฒนานิเตอร์พริ้นท์.
- สุโชค ฉันทะนิ. (2560). *ประสิทธิผลของการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนตามแนวเสริมต่อการเรียนรู้ที่มีต่อทักษะพื้นฐานการตะในกีฬาเทควันโด*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรรัตน์ อาริรักษ์สกุล ก้องโลก, และ ปราณี สังขะตะววรรณ. (2559). ศักยภาพ สมรรถภาพครู และ จิตวิญญาณความเป็นครู ใน *ประมวลสาระวิชาความเป็นครู* (หน่วยที่ 10, น. 10-1 ถึง 10-64) นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2560). รายงานผลการพัฒนาและการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู: การศึกษาปฐมวัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : สกศ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). ศรีธธา. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/?knowledges=%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B2>. เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2561.
- อดิสร ศรีเมืองบุญ, ศิริวิมล รัศมีพิพัฒน์, และ ละดา ดอนหงษา. (2559). คุณลักษณะของ ครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1*. หน้า 1066-1076.
- อนุชา โสมาบุตร. (2555). *การพัฒนาโมเดลการแพร่พันธุ์วัฒนธรรมการเรียนรู้: กรณีศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้แนวคอนสตรัคติวิสต์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อานนท์ ศักดิ์วรวิชัย. (2547). “แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency : เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง,” *Chulalongkorn Review*, 16(64), 57–78.

อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ. (2543). การใช้ Competency ในการบริหารงานบุคคล. *วารสารบริหารคน*, 21(4), 11-18.

อุบล เลี้ยววาริน. (2558). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพ*. เข้าถึงได้จาก <http://hdl.handle.net/123456789/320>, เข้าถึงเมื่อ 18 กรกฎาคม 2560.

ภาษาอังกฤษ

Barnes, D. (1989). *Active Learning*. Leeds University TVEI Support Project.

Boam, R. & Sparrow, P. (1992). *Designing and Achieving Competency*. New York : McGraw-Hill.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington DC : George Washington University.

Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager : A model for effective performance*. New York: John Wiley & Sons.

Bransford, J.D., Brown, A.L., & Cocking, R.R. (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school: Expanded edition*. Washington, DC: National Academy Press.

Brown, S., & Gillis, M. (1999). Using reflection thinking to develop personal Philosophies. *Journal of Nursing Education*, 38(4), 171-175.

Campbell, M.D. 2001. *Teacher reflection: A comparison of novice and experienced teachers*. Doctoral dissertation, The University of Alabama.

Dubois, D.D., & Rothwell, J. W. (2004). *Competency-based human resource management*. CA: Davies-Black Publishing.

Duffy, T. M., & Cunningham, D. J. (1996). *Constructivism : Implications for the Design and Delivery of Instruction*. In D. H. Jonassen (Ed.), *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York : Macmillan

Reference USA.

Felder, R.M. & Brent, R. (2009). Active learning: An introduction. *American Society for Quality Higher Education Brief*, 2(4), 1–5.

Johnson, D.W. & Johnson, R.T. (1999). *Learning together and alone cooperative*,

- competitive, and individualistic learning*. (5th ed). Boston : Allyn and Bacon.
- Joyce, B., & Weil, M. (1996). *Models of teaching* (4th ed.) Boston: Allyn and Bacon.
- Kember D., et al. 2000. Developent of a questionnaire to measure the level of reflective thinking. **Assessment & Evaluation in Higher Education** 25 (December): 381-395.
- Kolb, D. (1994). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Engwood Cliffs, Nj: Prentice-Hall.
- Laura, J.C. (2008). Twelve Characteristics of Effective Early Childhood Teachers. *Young Children*, 63(2). 68-73.
- McClelland, D. C. (1973). "Testing for competence rather than for intelligence," *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- McKinney, K. (2011). *Active Learning*. Illinois State University : Center for Teaching, Learning and Technology.
- Meyers, C., & Jones, T.B. (1993). *Promoting active learning: Strategies for the college classroom*. San Francisco: Jossey-Bass Publisher.
- Smith, S.S. (2001). *Early Childhood Mathematics*. 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Spencer, L.M., & Spencer, S.M. (1993). *Competence at work : Model for superior performance*. New York: John Wiley & Sons.
- Stoddard, S., 2002. *Reflective thinking within an art methods class for pre service elementary teacher*[online]. Available: http://www.masterfacilitatorjournal.com/archives/skill_63.html[2017, May 25]
- Wang, L. 1998. *Early childhood preservice teacher' professional development Throughh reflective in a Taiwanese context (China)*[online]. The University of Wisconsin-Madison. Dissertation Abstract International. [2017, July 18]
- Vygotsky, L. (1978). *Mind and society*. MA: Harvard University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒিরอบที่ 1

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4) อาจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
5) อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม	หัวหน้าศูนย์ปฐมวัย โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ
6) รองศาสตราจารย์ ดร.รสสุคนธ์ มกรมณี	อนุกรรมการประเมินมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการผลิตเพื่อรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา
คณะที่ 2 ครุสภา
7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีพร อนุศาสนนันท์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
8) อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ จารุชัยนิวัฒน์ อีรานุรักษ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9) อาจารย์ ดร.หฤทัย อนุสสรราชกิจ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10) อาจารย์ ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิรอบที่ 2

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนันทพงษ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4) อาจารย์ ดร.สุภัทรา คงเรือง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
5) อาจารย์ ดร.มานิตา ลีโทชลิต ธรรมนุพรรณ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
6) อาจารย์ ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ
7) อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ จารุชัยนิวัฒน์ ธีรานุรักษ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8) อาจารย์ ดร.หญทัย อนุสรราชกิจ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
9) อาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม	หัวหน้าศูนย์ปฐมวัย โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ
10) อาจารย์ ดร.วรวิมล เพ็งพันธ์	อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ข
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณ
ความเป็นครู ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง ขอความกรุณาท่านผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณ
ความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในด้านความ
ถูกต้อง ความเหมาะสม ความครอบคลุม ขององค์ประกอบต่างๆ และโปรดให้ข้อเสนอแนะเพื่อ
ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ตอนที่ 1 ความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

หัวข้อการประเมิน	ระดับเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11. บทนำ					
12. หลักการและเหตุผล					
13. หลักการพื้นฐานของกิจกรรม					
14. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม					
15. เป้าหมายของกิจกรรม					
16. คุณลักษณะความเป็นครู					
17. กระบวนการจัดกิจกรรม					
18. แนวทางการประเมินผล					
19. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
20. ภาคผนวก					
10.1 แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้					
10.2 รายละเอียดการประเมินผล					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. หลักการและเหตุผล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

2. ปรัชญาพื้นฐานของกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

3. หลักการพื้นฐานของกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

4. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

5. เป้าหมายของกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

6. คุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครู

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

7. กระบวนการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

8. แนวทางการประเมินผล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

9. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

10. ภาคผนวก

10.1 แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

10.2 รายละเอียดการประเมินผล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

12. ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของต้นร่างกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามีโปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างสูง

ผู้วิจัย

2. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษา มีความรับผิดชอบ
3. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษา ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
4. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์
5. เพื่อส่งเสริมอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น

เป้าหมาย/คุณลักษณะ

เป้าหมาย	คุณลักษณะ
1. เป้าหมายที่ 1 มีจิตวิญญาณความเป็นครู	1.1 คุณลักษณะที่ 1 มีความตระหนักในคุณค่าวิชาชีพครูปฐมวัย 1.2 คุณลักษณะที่ 2 มีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยับยั้งหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้
2. เป้าหมายที่ 4 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	2.1 คุณลักษณะที่ 8 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
3. เป้าหมายที่ 5 มีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู	3.1 คุณลักษณะที่ 9 มีความรับผิดชอบ
4. เป้าหมายที่ 6 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	4.1 คุณลักษณะที่ 15 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
5. เป้าหมายที่ 8 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	5.1 คุณลักษณะที่ 17 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์
6. เป้าหมายที่ 10 มีอารมณ์ขัน	6.1 คุณลักษณะที่ 19 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น

แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นเพียงแนวทางที่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสอน วิธีการ เทคนิคการสอนต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม หากยังสามารถคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่กำหนดตามเกณฑ์ไว้ได้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. อาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบนำเข้าสู่กิจกรรมครูผู้กล้าโดยการคัดสรรสื่อที่สร้างแรงบันดาลใจในการยับยั้งทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เช่น เพลง คำประพันธ์ เรื่องเล่า ที่พิจารณาว่าเหมาะสม จากนั้นร่วมกันสุนทรียสนทนา ในบรรยากาศผ่อนคลาย ไม่ตัดสิน ทุกคนมีสติเฝ้าสังเกตติดตามความเป็นไปของตนเองตลอดการทำกิจกรรม โดยอาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการ

ยื่นหยัดทำในสิ่งที่ควร หรือประสบการณ์อื่นๆ ในวิชาชีพที่พิจารณาว่าเหมาะสม (หมายเหตุ: แผนการจัดกิจกรรมฉบับนี้เลือกเพลงพระราชนิพนธ์และเพลงเทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เช่น เพลงความฝันอันสูงสุด เพลงต้นไม้ของพ่อ)

2. อาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบกล่าวเชื่อมโยงสู่กิจกรรม “ครูผู้กล้า” และแจ้งให้นิสิตนักศึกษา รับทราบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ ขอบข่ายของกิจกรรม ภาระงานและผลงานจากการ ทำกิจกรรม และการประเมิน จากนั้นนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามขอบข่ายของกิจกรรม

3. นิสิตนักศึกษาทบทวนและรวบรวมองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการดำเนิน กิจกรรม ได้แก่ 1) ความสำคัญของเด็กช่วงปฐมวัย 2) พัฒนาการและลักษณะธรรมชาติของเด็กช่วง ปฐมวัย 3) ปรัชญา หลักการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการและลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ช่วงปฐมวัย 4) ความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย (กิจกรรมข้อนี้สามารถนำเนื้อหาจากการจัดทำ แฟ้มสะสมผลงานเชื่อมโยงกับกิจกรรม “ครูมุ่งพัฒนา” ได้)

4. นิสิตนักศึกษาได้ตรงสะท้อนความคิดภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมขั้นเตรียมความพร้อม โดยบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้กล้า ชั้นที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

5. อาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบกล่าวเชื่อมโยงสู่การกำหนดปัญหาความเข้าใจหรือการปฏิบัติที่ คลาดเคลื่อนต่อเด็กปฐมวัย หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาในสถานการณ์ปัจจุบันและสอดคล้องกับ บริบทนั้นๆ เช่น การให้ความสำคัญกับการเล่น ปัญหาการเร่งเรียน ปัญหาสื่อกับเด็กยุคใหม่ ปัญหา สุขภาพ ปัญหาพัฒนาการ เป็นต้น จากนั้นให้เวลาแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูล พิจารณาเลือก ข้อมูลเพื่อกำหนดปัญหาที่สนใจ กลุ่มเป้าหมาย โดยเลือกทำเป็นกลุ่มย่อยภายใต้หัวข้อใหญ่ (หมายเหตุ: แผนการจัดกิจกรรมฉบับนี้เลือกปัญหาการเร่งเรียน โดยยึดแนวการเล่นและการเรียนรู้ตามรอย พระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช)

6. นิสิตศึกษารายบุคคลทำความเข้าใจ สร้างความหมายต่อความรู้พื้นฐาน ได้แก่ 1) ความสำคัญของเด็กช่วงปฐมวัย 2) พัฒนาการและลักษณะธรรมชาติของเด็กช่วงปฐมวัย 3) ปรัชญา หลักการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการและลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กช่วงปฐมวัย 4) ความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สนใจ และนำมาระดมความคิด ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ในสาขาเป็นที่ปรึกษาช่วยสนับสนุนเสริมต่อ การเรียนรู้

7. นิสิตนักศึกษาวางแผน ออกแบบและจัดทำสื่อกิจกรรมครูผู้กล้า โดยอ้างอิงกับหลัก การศึกษาปฐมวัยเพื่อแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาที่สนใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

7.1 วิธีการที่เลือกใช้ในการรณรงค์จะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ให้ตัดสินใจเลือกวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เช่น บอร์ดสารนิทัศน์ เพลง วิดีทัศน์ จุลสาร บทความ การเสวนา ละคร สื่อในสังคมโลกออนไลน์ หนังสือนิทาน ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

7.2 มีอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ในสาขาเป็นที่ปรึกษาช่วยสนับสนุนเสริมต่อการเรียนรู้อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน (ซึ่งสามารถเป็นคนเดียวกันได้) และอาจมีที่ปรึกษาซึ่งมาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกได้

8. นิสิตนักศึกษาดำเนินการสร้างความเข้าใจและการรณรงค์เพื่อเด็กให้แก่กลุ่มเป้าหมายตามแผนการดำเนินงาน โดยแสดงผลการประเมินตามสภาพจริงที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย มีการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับผลที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ในสาขาเป็นที่ปรึกษาช่วยสนับสนุนเสริมต่อการเรียนรู้อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน (ซึ่งสามารถเป็นคนเดียวกันได้) และอาจมีที่ปรึกษาซึ่งมาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกได้

9. นิสิตนักศึกษาได้ตรงต่อสะท้อนความคิดในชั้นปฏิบัติการเป็นระยะ โดยบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้กล้า ชั้นที่ 2 และ 3

ขั้นตอนที่ 3 ชี้นำเสนอและแลกเปลี่ยน

10. นิสิตศึกษานำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกิจกรรมครูผู้กล้าทุกระยะที่ผ่านมา

11. นิสิตนักศึกษาได้ตรงต่อสะท้อนความคิดเกี่ยวกับ 1) การเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย ในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 2) ความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้ 3) ความสำคัญของการทักษะต่างๆ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยี ความรับผิดชอบ การเป็นแบบอย่าง ความเข้าใจความต่าง วัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ การมีอารมณ์ขันในการทำงาน โดยบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้กล้า ชั้นที่ 3

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผล

12. นิสิตนักศึกษา เพื่อน อาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะ และร่วมกันประเมินคุณลักษณะตามตัวบ่งชี้เมื่อสามารถดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นระยะและนิสิตนักศึกษา เพื่อน อาจารย์ผู้ดูแลรับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวบรวมหลักฐาน จัดระบบ และสรุปการประเมินคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด กรณีที่นิสิตศึกษามีผลการประเมินตัวบ่งชี้ได้ตัวบ่งชี้หนึ่งต่ำกว่าระดับดีมากให้เป็นดุลยพินิจของอาจารย์

ผู้รับผิดชอบในการมอบหมายงานหรือจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาให้นิสิตนักศึกษาได้บรรลุ
ความสำเร็จตามตัวบ่งชี้ที่ผ่านมาเหล่านั้น

สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้

1. คู่มือสำหรับอาจารย์กิจกรรมครูผู้กล้า
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
3. แหล่งเรียนรู้ที่ให้ความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
4. เครื่องเขียน เช่น กระดาษ ปากกา สี ไม้บรรทัด ยางลบ
5. สื่อที่เลือกสำหรับการรณรงค์โครงการครูผู้กล้า
6. สื่อเพื่อการประเมินตามสภาพจริง
7. แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล
8. สมุดคู่มือสำหรับนิสิตนักศึกษา

การวัดและการประเมินผล

วิธีการวัดผลได้แก่ การตรวจผลงานการสังเกต

เครื่องมือวัดผลได้แก่แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู คุณลักษณะที่ 1,2,8,9,15,17
และ 19

เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุก
รายการ

ภาคผนวก

1. ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้
2. แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้

1. ตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “ครูผู้กล้า”

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “ครูผู้กล้า”

ชิ้นงานที่ 1 “การสร้างความหมายต่อองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว..... ชั้นปีที่.....

ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง : ให้นิสิตนักศึกษาได้ตรงสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การสร้างความหมายองค์ความรู้

พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมตามที่ฉันเข้าใจ” เช่น

1. ความสำคัญของเด็กปฐมวัย
2. พัฒนาการและลักษณะธรรมชาติของเด็กปฐมวัย
3. ปรัชญา หลักการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการและลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

ປຣູມວັຍ

- #### 4. ความสำคัญของเต็กปฐุมวัย

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “ครูผู้กล้า”

ชิ้นงานที่ 2 “การออกแบบและดำเนินการรณรงค์เพื่อเด็ก”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....ชั้นปีที่.....

ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง : ให้นิสิตนักศึกษาใส่หลักฐานเกี่ยวกับสื่อหรือกิจกรรมที่ได้ออกแบบและดำเนินการรณรงค์
เพื่อเด็ก

ตัวอย่าง แบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ “ครูผู้กล้า”

ชิ้นงานที่ 3 “ฉันคือครูผู้กล้า”

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว..... ชั้นปีที่....

ภาคการศึกษา.....ปีการศึกษา.....วันที่..... เดือน พ.ศ.....

คำชี้แจง : ให้นิสิตนักศึกษาไตร่ตรองสะท้อนความคิด 3 ประการ ดังนี้

1. ฉันเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดอย่างไร
2. ฉันมีความเข้าใจว่าครูปฐมวัยต้องยึดมั่นและกล้ายืนหยัดทางวิชาการเพื่อเด็กอย่างไร
3. ฉันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ความรับผิดชอบ การเป็นแบบอย่างที่ดี ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และการมีอารมณ์ขันในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

หรืออาจารย์ผู้รับผิดชอบอาจคัดสรรประเด็นจากการทำกิจกรรมมาออกแบบประเด็นการ
ไตร่ตรองสะท้อนความคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น “ถ้ามีคนกล่าวว่าใครก็ได้ก็
สามารถสอนเด็กอนุบาลได้เหมือนกัน ง่ายนิดเดียว” นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรจงอธิบาย
โดยละเอียด

2. รายละเอียดการประเมินผล

คุณลักษณะที่ 1 มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย

ตัวบ่งชี้

1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนาการเด็ก

1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น

1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนาการเด็กปฐมวัย

1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 1 มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 1.1-1.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

คุณลักษณะที่ 2 มีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้

ตัวบ่งชี้

2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความเข้าใจหรือการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากหลักการทางการศึกษาปฐมวัย

2.2 นำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางการศึกษาปฐมวัยไปใช้ในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาความเข้าใจทางการศึกษาปฐมวัยที่คลาดเคลื่อนได้

2.3 ดำเนินการรณรงค์ทางวิชาการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยมีการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับผลที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรมได้

2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักว่าคุณลักษณะของครูปฐมวัยต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้

คุณลักษณะที่ 8 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 2 มีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 2.1-2.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

8.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันลงในแฟ้มสะสมผลงาน

8.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กับอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ผู้รับผิดชอบ ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ลงในแฟ้มสะสมผลงาน

8.3 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับบุคคลอื่นในวงกว้างในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา ลงในแฟ้มสะสมผลงาน

8.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักในสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารลงในแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 8 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 8.1-8.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 8.1-8.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 8.1-8.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 8.1-8.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 8.1-8.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

คุณลักษณะที่ 9 มีความรับผิดชอบ
ตัวบ่งชี้

- 9.1 วางแผนงานก่อนลงมือปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
- 9.2 ปฏิบัติงานตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 9.3 ปฏิบัติงานตามแผนให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด

9.4 สะท้อนความสำคัญของการมีความรับผิดชอบที่มีต่อการพัฒนาตนเอง

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 9 มีความรับผิดชอบ				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่ปรากฏพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 9.1-9.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 9.1-9.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 9.1-9.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 9.1-9.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 9.1-9.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

คุณลักษณะที่ 15 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

ตัวบ่งชี้

- 15.1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
- 15.2 ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับกาลเทศะ
- 15.3 แสดงกิริยาเหมาะสมกับกาลเทศะ
- 15.4 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการแสวงหาความรู้/ข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆตามความสนใจ/ตามที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 15 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 15.1-15.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 15.1-15.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 15.1-15.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 15.1-15.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 15.1-15.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

คุณลักษณะที่ 17 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

ตัวบ่งชี้

- 17.1 รับรู้ เข้าใจความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม
- 17.2 ยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม
- 17.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่ต่างกััน

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 17 มีทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 17.1-	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 17.1-17.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 17.1-17.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 17.1-17.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 17.1-17.4 ครบ

17.4	จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	ทุกตัวบ่งชี้
------	-------------------	-------------------	-------------------	--------------

17.4 มีความไวใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คุณลักษณะที่ 19 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้

19.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม

19.2 แสดงการยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่ยืนอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone)

19.3 แสดงการยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้

19.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

เกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะที่ 19 มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น				
ระดับ 0	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 20.1-20.4	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 20.1-20.4 จำนวน 1 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 20.1-20.4 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 20.1-20.4 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้	แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ 20.1-20.4 ครบทุกตัวบ่งชี้

3. แบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครู : กิจกรรมครูผู้กล้า

คำชี้แจง : กรณำบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูตามบทบาทของท่าน

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้	ผู้ประเมิน				สรุปผล	
		ตนเอง	เพื่อน	อาจารย์	ผู้เกี่ยวข้อง	เฉลี่ย	แปลผล
1. มีความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย	1.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็ก 1.2 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 1.3 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและ พัฒนาการเด็กปฐมวัย 1.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น						
2. มีความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้	2.1 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความเข้าใจหรือการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากหลักการทางการศึกษาปฐมวัย 2.2 นำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางการศึกษาปฐมวัยไปใช้ในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาความเข้าใจทางการศึกษาปฐมวัยที่คลาดเคลื่อนได้ 2.3 ดำเนินการรณรงค์ทางวิชาการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยมีการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับผลที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรมได้ 2.4 สะท้อนความคิดภายในตนที่แสดงถึงความตระหนักว่าคุณลักษณะของครูปฐมวัยต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้						
8. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	8.1 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันลงในแฟ้มสะสมผลงาน 8.2 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กับอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ผู้รับผิดชอบ ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ลงในแฟ้มสะสมผลงาน 8.3 รวบรวมร่องรอยหลักฐานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับบุคคลอื่นในวงกว้างในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา ลงในแฟ้มสะสมผลงาน						

[illegible]